

SV REVIJA

PRIPRAVLJENI
ZA NOVE NALOGE

4

INTERVJU
PODNEBNIH SPREMEMB NE MOREMO USTAVITI,
LAHKO JIH LE OMILIMO

8

AKTUALNO
OB POŽARNI OGROŽENOSTI SPOŠTOVATI PREPOVEDI

13

IZPOSTAVLJAMO
SLOVENIJA BO GOSTILA NAČELNIKE VOJSK NATA

14

IZ NAŠIH ENOT
ZA KFOR SE PRIPRAVLJA 40. KONTINGENT
10. OBLETNICA USTANOVITVE VUNUS
NA SELEKCIJI IŠČEJO MOTIVIRANE BODOČE ČASTNIKE

20

SODOBNA TEHNOLOGIJA
ŠOLA ZA USPOSABLIJANJE KONTROLORJEV ZDRUŽENIH
OGNJEV PRIDOBILA NOV SIMULATOR

32

PREDSTAVLJAMO
V NOVO ŠTUDIJSKO LETO S PROGRAMOM
KRIZNI MANAGEMENT
DRŽAVNA UPRAVA ZDRUŽENA V ENO SPLETNO MESTO

36

VIDELI SMO
NAJLEPŠI POČITNIŠKI SPOMINI S TABOROV

40

Z ORKESTROM
ORKESTER SV LETOS NA VEČ KOT 100 NASTOPIH

42

PREŽIVETJE
ČOLN (2. DEL)

44

IZ VOJAŠKE ZGODOVINE
PREKMURJE V PREVRATNEM ČASU 1918-1919

46

ŠPORT V VOJSKI
VESLATI MORAVA KOT ENO

49

SPODBUDNA MISEL
POČLOVEČENJE ŽIVALI

49

PREBRALI SMO
W. B. BARTLETT: RICHARD THE LIONHEART:
THE CRUSADER KING OF ENGLAND

50

RAZVEDRILO
NAGRADNA KRIŽANKA
POIŠČI PET RAZLIK

Podnebne spremembe – izziv za človeštvo

Podnebne spremembe predstavljajo enega izmed največjih izzivov, s katerimi se spoprijema današnje človeštvo. Temperature ozračja postopno naraščajo, spreminja se padavinski režim, dviguje se gladina morja, talijo se ledeniki in sneg, zmanjšujejo se zaloge pitne vode ter drugo. Večina podnebnih sprememb nastaja zaradi povečanja koncentracije toplogrednih plinov, ki so posledica zgorevanja fosilnih goriv in povečane koncentracije ogljikovega dioksida v ozračju. Za vse to pa je s svojimi dejanji kriv človek. Podnebnih sprememb sicer ne moremo več ustaviti, lahko jih le omilimo, in to tako, da zmanjšamo emisije toplogrednih plinov.

Posledica sušnih in vročih poletij je poleg drugih nevšečnosti, ki nam jih vsak dan povzroča vreme, tudi vse več požarov v naravnem okolju. Samo od prvega junija do sredine avgusta je v Sloveniji v naravnem okolju ali na prostem izbruhnilo več kot 180 požarov, ki so zahtevali posredovanje prostovoljnih ali poklicnih gasilcev. Pri gašenju obsežnejših gozdnih požarov in tistih, ki nastanejo na težje dostopnih območjih, so gasilcem v pomoč helikopterji ter letala, ki jih za izvajanje svojih rednih nalog uporablja vojaško letalstvo Slovenske vojske.

Pripadniki Slovenske vojske pomagajo prebivalstvu ob naravnih in drugih nesrečah, prizadevno ter profesionalno opravljajo vse naloge doma in v tujini ter tako povečujejo ugled Slovenije in Slovenske vojske v mednarodnem okolju. Da je Slovenija kot 15-letna polnopravna članica Nata še vedno zaupanja vredna partnerica v zavezništvu, potrjuje dejstvo, da bo sredi septembra v Ljubljani potekala konferenca Vojaškega odbora zveze Nato. Konference se bodo udeležili načelniki obrambnih štabov zavezniških vojsk in Natovi najvišji vojaški predstavniki. V Sloveniji pričakujemo več kot 400 tujih gostov, med katerimi bo kar 150 najvišjih vojaških predstavnikov iz Nata. Organizacija in izvedba tako pomembnega dogodka sta naši državi ter vojski v veliko čast in priznanje. Konferenca načelnikov obrambnih štabov vojsk držav Nata bo namreč potekala v letu, ko Severnoatlantsko zavezništvo praznuje 70-letnico svojega delovanja.

Marko Pišlar

PODNEBNIH SPREMENB NE MOREMO USTAVITI, LAHKO JIH LE OMILIMO

Pogovor s klimatologinjo in profesorico na Biotehniški fakulteti dr. Lučka Kajfež Bogataj

Profesorica dr. Lučka Kajfež Bogataj z Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani je v slovenskem prostoru poznana kot mednarodno priznana klimatologinja, ki se je med prvimi v Sloveniji začela ukvarjati z raziskovanjem podnebnih sprememb, predvsem posledic za ekosisteme. V pogovoru za Revijo SV je povedala, da podnebnih sprememb, za katere smo najbolj odgovorni prav ljudje, ne moremo ustaviti, lahko jih le omilimo.

Besedilo: Marko Pišlar
Foto: Robert Cotič

Kaj vas je navdušilo za to področje?

S tem področjem sem se srečala, ko sem kot profesorica postala nosilka predmeta Klimatologija in začela to področje sistematično raziskovati. Ker pa so podnebne spremembe v zadnjem času postale vse zanimivejše, sem se po končanem doktoratu povsem usmerila v raziskovanje tega širokega področja, ki je bilo še pred dvajsetimi leti bolj skrivnostno.

Tudi letošnje poletje je zaznamovano z vročinskimi valovi, sušo, deževji, neurji s točo in drugimi ekstremnimi vremenskimi pojavi. V čem je drugačno od prejšnjih?

Statistika v zadnjih treh desetletjih nedvomno kaže na to, da so poletja vse bolj vroča. Poletja so tisti letni čas, ko je povsod po Sloveniji največ vremenskih odklonov. Dogaja se več vročinskih valov, suš in močnih nališov s točo. V primerjavi z zadnjimi desetimi leti ni to poletje v ničemer drugačno, razen tega, da je bil junij zelo vroč. Napovedi kažejo, da se bodo vremensko najbolj spreminjali prav poletni meseci.

Kot pravite, vreme ne sme postati naš sovražnik, temveč ga moramo z znanjem, upoštevanjem in pametnim načrtovanjem obrniti sebi v korist. Se tega ljudje danes dovolj zavedamo?

Nikakor ne. Včasih se vprašamo, kaj so sploh naravni viri. Ljudje prištevajo k temu večinoma nafto, premog, les in drugo. Ne razumejo pa dejstva, da je prav podnebje zelo pomemben vir. Kadar država nima ustreznega podnebnja, ne more imeti kmetijstva, gozda, voda itn. Ljudje ne razumejo, kakšno neprecenljivo bogastvo je podnebje in kaj bomo izgubili, če se to preveč spremeni, saj bomo potem prikrajšani tudi za marsikateri drug naravni vir, na primer za gozd in reke. Moti me, da se na vreme gleda kot na sovražnika, kadar se pojavljajo vremenske ujme. Danes imamo dobre napovedi skrajnih vremenskih pojavov, na nevarnosti nas opozarjajo vremenslovci z opozorili ali izdajo različnih vrst alarmov. Tudi naša klimatološka opozorila priporočajo, da je dobro, če ljudje pred vremensko odvisnimi dogajanji zavarujejo svoji imetje in premoženje. Prav tako priporočajo, da se je treba umakniti s poplavnih območij in da je dobro graditi podnebno varne objekte. To zavedanje bi morali med ljudmi še utrditi in pri tem nas čaka še veliko dela.

Temperature kot posledica vremenskih sprememb iz leta v leto naraščajo,

dogajajo se tudi drugi ekstremni vremenski pojavi, kot so poplave, suša, toča, žled in drugo. Kaj nas čaka v prihodnosti in s kakšno dinamiko se bo ozračje v prihodnosti segrevalo?

Naše napovedi temeljijo na fiziki in ta nam pojasnjuje, zakaj se temperature ozračja dvigujejo. To se dogaja zato, ker je spremenjena energijska bilanca zemlje v pozitivno smer, saj je v zraku tolikšna koncentracija toplogrednih plinov, ki poleg sonca dodatno sevajo na tla. Prihodnost bo odvisna od tega, kaj se bo dogajalo s temi plini. Ta trenutek nič ne kaže, da bi ljudje prenehali onesnaževati okolje, na primer kuriti premog ali uporabljati samo električne avtomobile. Predvidevamo, da bo na žalost še naprej naraščala koncentracija toplogrednih plinov, kar pomeni, da bo v prihodnosti še bolj spremenjena energijska bilanca. Na vprašanje, koliko se bo ozračje segrelo, danes strokovnjaki

Za nastanek podnebnih sprememb je večinoma odgovoren prav človek s svojimi dejanji. S čim najbolj vplivamo na njihov nastanek?

Za nastanek podnebnih sprememb je večinoma kriv človek. Omenila bi dve področji aktivnosti, ki jih povzroča človeški dejavnik. Prvo je intenzivno kurjenje fosilnih goriv, ki se je zgodilo v kratkem času. Ta goriva so sicer naravnega izvora, nastajala pa so milijone let. Človek jih je za potrebe prevozov, ogrevanja, ustvarjanja električne energije in za druge namene skuril v samo 150 letih. Drugi del aktivnosti človeka se nanaša na spremembo rabe tal. To pomeni, da smo posekali gozdove in ustvarili razmere za razvoj kmetijstva. Gozd drži ogljik v tleh, ko pa ga posekamo, se sprosti ogljikov dioksid iz prsti v ozračje, podobno, kot če bi kurili fosilna goriva. V Sloveniji gozda večinoma ne spreminjamo v kmetijska

Statistika v zadnjih treh desetletjih nedvomno kaže na to, da so poletja vse bolj vroča. Poletja so tisti letni čas, ko je povsod po Sloveniji največ vremenskih odklonov.

nimamo samo enega odgovora, kajti višek segrevanja se bo zgodil po letu 2030. Do takrat še lahko spremenimo energijsko politiko in naredimo korak v pravo smer. Zato klimatologi raje govorimo o projekcijah. Nekatere so črnooglede, iz drugih pa je zaznati optimizem. Po črnem scenariju se lahko ozračje v Sloveniji v primerjavi s stanjem danes do konca stoletja segreje še za štiri do pet stopinj Celzija, v najboljšem primeru pa za dve do tri stopnje Celzija, kar je še vedno veliko. Ljudje imamo pogosto občutek, da lahko ustavimo podnebne spremembe, vendar jih ne moremo, lahko pa jih omilimo.

Kakšno bo stanje na področju padavin v prihodnosti?

Tudi tega ne moremo preprosto napovedati. Na letni ravni bomo morda ohranili enako količino padavin, njihova razporeditev med letom pa bo bistveno spremenjena. V preteklosti smo bili vajeni dežja vsak mesec. Lahko se zgodi, da bo v prihodnosti pozimi bistveno več dežja in manj snega, poleti pa manj padavin, kar je slabo za kmetijstvo, gozdarstvo, turizem in druge panoge. Neenakomerna razporeditev padavin v kombinaciji z višjimi temperaturami nam prinaša resne težave.

zemljišča, na globalni ravni pa je teh pojavov veliko. Na spremembo rabe tal poleg kmetijstva vpliva tudi urbanizacija. Z gradnjo mest in cestne infrastrukture spreminjamo tudi površje tal. Te dejavnosti ustvarjajo povratne zanke. Kadar človek segreje ozračje, se v njem pojavljajo toplogredni plini. Naj omenim primer Sibirije in Kanade, kjer so bila tla prej zamrznjena in so v sebi držala metan, ogljikov dioksid in druge zemeljske pline. Ko je postalo topleje, so postala tla prepustnejša za toplogredne pline, kar še pospešuje segrevanje. Povratna zanka je lahko zelo nevarna. Okvirno vemo, kakšni sta zalogi nafte in premoga, koliko pa je toplogrednih plinov v tleh, žal natančno nihče ne ve.

Tudi Slovenija je glede na svojo naravno lego pogosto tarča hudih naravnih nesreč, o čemer smo se lahko prepričali v zadnjih letih. Ali smo Slovenci na nesreče, ki nas ogrožajo, dovolj dobro pripravljeni?

Ljudje imamo žal zelo kratek zgodovinski spomin, saj že po nekaj letih vse slabo pozabimo. To je sicer dobro, saj tako lažje živimo in s seboj ne nosimo bremen iz preteklosti. Po

drugi strani pa to pomeni, da bomo ponavljali iste napake. Starejši ljudje še imajo ta zgodovinski spomin, pri mlajših generacijah pa ga žal ni več. Mlade bi morali zato že v šolah vzgajati in opozarjati na pomen naravnih nesreč v smislu preteklih akcij *Nič nas ne sme presenetiti*. Druga stvar je prostorsko načrtovanje, ki je v pristojnosti občin. Ker imamo v Sloveniji več kot 200 občin, se postavlja vprašanje, ali ima vsaka izmed teh občin dovolj strokovnega kadra, na primer prostorske-

podnebnih sprememb oziroma vsaj omilili njihove posledice?

Prva naloga je, da blažimo podnebne spremembe, kar pomeni, da zmanjšujemo vzroke zanje. Treba je potrošiti čim manj energije. Povprečen Slovenec na dan porabi za vse, kar dela, približno 120 kilovatnih ur energije. Večino energije pridobimo iz fosilnih goriv. Najprej je treba za polovico zmanjšati dnevno porabo energije. To lahko naredimo tako, da si na primer kupimo manjši avto, uporabljamo kolo

o nevarnostih naravnih nesreč, temveč nam bodo tudi pomagale pri prilagajanju na podnebne spremembe.

Posledice podnebnih sprememb najbolj zaznavajo ljudje v naši okolici. Na katerih območjih so najhujše posledice?

Najhujše spremembe se dogajajo v Sredozemlju, Siriji in na Bližnjem vzhodu. Tamkajšnji ljudje so že zdavnaj ostali brez zadostne količine vode, posledično tudi brez kmetijstva. Zato so odšli v glavno mesto, in kadar postane mesto zaradi prevelikega kopičenja ljudi preobremenjeno, se odpravijo po svetu kot begunci. Zaradi podnebnih sprememb se bodo ljudje še naprej stalno preseljevali v kraje, v katerih so pogoji za življenje bistveno boljši. Menim, da je ta tema v povezavi z migracijami povsem prizrta. Ves čas govorimo o beguncih, ki jih bomo zadržali na meji. Lahko jih zadržiš deset ali pa morda sto tisoč, milijona ljudi preprosto ne moreš. Projekcija do leta 2030 kaže na preseljevanje 30 milijonov beguncev, izmed katerih jih bo pol prišlo v Evropo, preostali pa v Ameriko.

V reševanje posledic naravnih in drugih nesreč v Sloveniji so večinoma vključene tudi sile za zaščito, reševanje in pomoč s poklicnimi ter prostovoljnimi sestavi. Ali je naš sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami dovolj dobro pripravljen, opremljen ter organiziran za spoprijemanje s posledicami podnebnih sprememb in ekstremnih vremenskih pojavov?

ga načrtovalca, energetika, ekologa in druge profile. Pri tem bi morala država poseči na področje prostorskega načrtovanja v smislu določitve kritičnih območij, na katerih se ne sme graditi. Treba bi bilo jasno določiti, kje so površine, ki so sušne in jih ni priporočljivo uporabljati za kmetijstvo, katera območja so klimatsko neprimerna za pozidavo itn. To področje je pri nas izjemno nerazvito. Ljudje vremena ne bomo mogli spremeniti, lahko pa vplivamo na to, ali bo povzročalo škodo ali ne.

Kaj bi morali narediti, da bi zmanjšali možnost za nastanek

ali hodimo peš, da gradimo manjše hiše, ki so bolj toplotno izolirane, da ne zavržemo odvečne hrane, da namesto letalskega uporabljamo železniški prevoz. In še bi lahko naštevala. Treba bi bilo zmanjšati potrošni del, ugotoviti, koliko porabimo in kaj lahko zmanjšamo. Ljudje se ne znamo odpovedati stvarim, dokler niso obdavčene in se podražijo. Druga naloga je, da se na podnebne spremembe in na posledice naravnih nesreč ustrezno pripravimo. Treba je vložiti denar in energijo v izobraževanje ter zavedanje ljudi, okrepiti meteorološko stroko, da bodo njihove napovedi še natančnejše in bomo imeli na svojih mobilnih telefonih aplikacije, ki nas bodo ne samo opozarjale

Naš sistem je na to zelo dobro pripravljen, saj smo po pripravljenosti in odzivnosti v vrhu Evrope, predvsem zato, ker so v sile za zaščito in reševanje vključeni prostovoljni lokalni reševalci. Težava se pojavi dan zatem, ko gasilci in drugi reševalci odidejo, ljudje pa ostanejo živi, vendar brez domov. Kje so sile za poznejšo pomoč? Morale bi biti ustrezno organizirane, da bi pomagale ljudem, ne pa da zbiramo sredstva za pomoč prizadetim v naravnih nesrečah v obliki donacij z različnimi dobrodelnimi in humanitarnimi akcijami.

Ali smo v Sloveniji dovolj naredili na področju prilagajanja nevarnostim podnebnih sprememb in kako se na to odzivajo druge evropske države?

V splošnem bi lahko rekla, da nismo zelo dobro pripravljeni. Pogosto ukrepamo, kadar je že prepozno. Premalo naredimo na področju preventive, saj imamo preveč občin, ki se ne morejo ali nočejo med seboj dogovoriti, kdo bo očistil neki vodotok oziroma kje bo postavljen zadrževalnik vode. Na tem področju bi morali več sodelovati. Tudi sosednje države niso na to dovolj dobro pripravljene. Kot zgled bi lahko izpostavila Nemčijo, Francijo in Švico. Področje prilagajanja nevarnostim podnebnih sprememb je v teh državah dobro urejeno, saj imajo razvito raziskovalno dejavnost, na primer raziskovalne ustanove in posebna ministrstva za podnebne spremembe ter ustanove, ki so pripravili vse, da bi se to področje uredilo. Kjer tega ni, nekaj ljudi na to sicer opozarja, *karavana pa gre naprej*. Pri nas imamo na primer Urad za meteorologijo, na katerem so zaposleni ljudje, ki bi se lahko s tem področjem ukvarjali, vendar je po drugi strani treba zmanjševati obseg kadra. V šali bi lahko rekla, da so časi taki, da je več vremena, ne pa manj.

Kakšno je vaše mnenje o evropskem pristopu za boj proti podnebnim spremembam?

Evropa je spodbudila zavedanje in ozaveščanje ljudi o pomenu podnebnih sprememb. Spremembe so in nihče jih ne zanika. Izdanih je bilo veliko opozoril in različnih strokovnih publikacij. Drugo področje so dejanja. Veliko so v praksi naredila nekatera evropska mesta, saj se lažje organizirajo in imajo manj heterogene politike, kot je imajo države. Kot države so v praksi največ naredile tiste, ki imajo za to naravne danosti, na primer Norveška, ki ima veliko vodnih elektrarn. Prav tako bi izpostavila Španijo, ki ima zaradi svoje geografske lege veliko sončnih elektrarn, pa Dansko, ki ima dobre razmere za pridobivanje električne energije s pomočjo vetra. Evropa je morala popuščati nekaterim državam, ki so na tem področju izrazito negativno usmerjene. Taka je na primer Poljska. V tej državi pridobijo več kot 97 odstotkov električne energije v termoelektrarnah, saj ima država veliko premoga. Sloveniji bi lahko Evropa prepredila uvoz premoga za Termoelektrarno Šoštanj iz Indonezije. Dejstvo je, da je Evropa postala bolj zelena, kot je bila. Zrak je boljši in več je zelenih površin. To pa je posledica tega, da smo vso industrijo, ki onesnažuje okolje, že preselili na vzhod, največ prav na Kitajsko.

Kot redna profesorica na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani ste tudi članica uredniškega odbora

revije Ujma, strokovne publikacije za področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki jo izdaja Uprava RS za zaščito in reševanje. Kaj menite o tej strokovni reviji?

Revija Ujma je enkratna tiskana publikacija v evropskem prostoru. Moja zamisel je, da je skrajni čas, da bi revija postala dvojezična. Ujma je tudi vsebinsko kakovostna, saj ima urejeno financiranje in urednika ter podporo izdajatelja. Težava je, da ne doseže širše javnosti. Sicer je dostopna na policah knjižnic, prebirajo jo v strokovnih krogih, v poljudnih pa ne. Želim si, da bi elektronsko različico revije po-

uvesti obvezen predmet o podnebnih spremembah, temveč da bi jim predstavili to področje, ki je zanje enako pomembno, kot so na primer matematika, fizika, kemija, informatika in drugi predmeti. Opažam, da so prebivalci Slovenije ne samo klimatsko, temveč tudi energetsko nepismeni. Kadar si energetsko pismen, znaš racionalnejše porabiti energijo in lahko zmanjšaš svoj vpliv na podnebje.

Ali nam lahko na koncu zaupate, kakšna so vaša opažanja in kako bi lahko dolgoročno vplivali na omejitve podnebnih sprememb?

Opažam, da so prebivalci Slovenije ne samo klimatsko, temveč tudi energetsko nepismeni. Kadar si energetsko pismen, znaš racionalnejše porabiti energijo in lahko zmanjšaš svoj vpliv na podnebje.

skušali čim bolj približati širši javnosti. V reviji so objavljeni tudi znanstveni prispevki, ki jih povprečen bralec težje razume. Dobro bi bilo, da bi se ob izidu številke pripravila skrajšana brošura v razumljivejšem jeziku, ki bi jo lahko pošiljali gospodinjstvom tudi po pošti.

Kaj pa bi morali narediti, da bi se ljudje, zlasti mladi, bolj zavedali resnosti podnebnih sprememb in njihovih posledic?

Pošteno je, da jim odkrito povemo, kaj jih čaka v prihodnosti. Ne mislim, da bi morali v šole

Opažam, da je na tem področju bistveno premalo medresorskega usklajevanja na ravni države. Vsem se zdi, da tematika naravnih nesreč spada samo k obrambnemu področju. Zato bo nujen razmislek o večji institucionalni povezanosti in potrebi po ustanovitvi nove ustanove, ki bo pokrivala področje podnebnih sprememb, sicer bomo neracionalno porabljali svoje vire, čas in denar. Na podnebne spremembe je treba gledati širše in še z drugih vidikov, saj bodo spremenile vse, od kmetijstva, turizma, energetike pa celo do naše kulture. ■

Ob požarni ogroženosti spoštovati prepovedi

Poletje je čas, ko je zaradi visokih temperatur in manjše količine padavin pogosta velika požarna ogroženost naravnega okolja. V letošnji sezoni je bila ta razglašena med prvim vročinskim valom od 25. junija do 8. julija na obalno-kraškem območju. Ob veliki in zelo veliki požarni ogroženosti je pomembno spoštovati omejitve oziroma prepovedi, saj je za vzrok požara pogosto kriv človek s svojim nepremišljenim ravnanjem, poudarjajo na Upravi Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR). Raziskali smo, kdaj se razglasi požarna ogroženost, kakšne prepovedi je treba takrat spoštovati in kako potekajo intervencije ob požaru. Pri gašenju iz zraka so nepogrešljivi partner gasilcev posadke 15. polka vojaškega letalstva SV. Tako je bilo tudi pri gašenju požara, ki se je pred kratkim razplamtel na območju Cerja na Krasu.

Besedilo: Jerneja Grmadnik
Foto: Bruno Toič

Poznamo šest stopenj požarne ogroženosti, od zelo majhne do najkritičnejših dveh, pete, ki pomeni veliko požarno ogroženost, ter šeste, zelo velike požarne ogroženosti. Veliko in zelo veliko požarno ogroženost v Sloveniji najpogosteje razglasi v dveh obdobjih: poznozimskem, ko je vreme suho in vetrovno, vegetacija pa izsušena, ter poleti zaradi visokih temperatur ob pomanjkanju padavin in povečanem izhlapevanju. URSZR ima svoje modele dnevnega spremljanja vremenskih razmer in napovedi, ob tem sodeluje tudi z Agencijo Republike Slovenije za okolje ter Zavodom za gozdove Slovenije. Eden izmed kazalnikov za razglasitev požarne ogroženosti je podatek o številu, lokaciji in obsegu požarov v naravnem okolju v nekem časovnem obdobju. »Veliko in zelo veliko požarno ogroženost razglasijo občine ali država, torej URSZR. Če tega ne naredijo občine, od katerih se sicer pričakuje, da bodo prve pri obveščanju, to naredimo mi,« je pojasnila mag. Mojca Zupan, vodja Sektorja za preventivo in načrtovanje Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ter dodala, da ob sočasni razglasitvi različnih stopenj velja tista, ki je višja.

V naravnem okolju je vselej prepovedano prižigati, odmetavati goreče in druge predme-

te, ki lahko povzročijo požar, pri kurjenju pa uporabljati vnetljive, eksplozivne in oksidativne snovi. Prav tako je prepovedano kurjenje v gozdu, razen na urejenih kuriščih in zaradi zatiranja podlubnikov ter zažiganja kmetijskih neobdelovalnih površin. »Ob razglasitvi velike požarne ogroženosti je v naravnem okolju tudi tisto, kar je sicer dovoljeno, prepovedano,« je pojasnila mag. Mojca Zupan. Prepovedano je torej kuriti, prižigati kresove in ognjemete ter zunaj pozidanih površin uporabljati predmete in naprave ali izvajati aktivnosti, ki lahko povzročijo požar. Sogovornica je dodala, da če mora kdo izvajati neodložljive dejavnosti, kot sta denimo preprečevanje pozebe z dimljenjem ali uničevanje tujerodnih rastlinskih vrst, mora najprej obvestiti gasilce in se pogovoriti glede preventivnih ukrepov, nato pa na izpostavo Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje vložiti vlogo za pridobitev dovoljenja. »Kadar je razglašena najvišja stopnja požarne ogroženosti, pa ni izjem,« je še poudarila sogovornica. Spoštovanje prepovedi nadzorujejo pristojne inšpekcijske službe in Policija, občine pa morajo organizirati požarno stražo ter obveščati o nevarnosti požarov. Predvsem na Primorskem izvajajo letalski klubi še opazovanje iz zraka z namenom odkrivanja požarov.

VELIKOKRAT JE ZA NASTANEK POŽARA KRIV ČLOVEK

Najbolj požarno ogroženo območje v Sloveniji je zaradi podnebnih, vremenskih, vegetacijskih in geoloških razmer območje jugozahodnega dela države, torej Primorska, še zlasti pa kraško območje. »Kraški del je bil v preteklosti umetno pogozden z borom, ki ima veliko eteričnih olj, zato se ogenj hitro širi, kadar zajame krošnje dreves. Na tem območju so tudi višje temperature, ob vsem tem pa še burja,« je pojasnila mag. Mojca Zupan.

Že nedolžna iskra lahko v naravi hitro zanehti požar velikih razsežnosti. Vzroki požarov so sicer lahko različni, od udara strel, iskrenja zavor in odpadanja žarečih delcev zavor vlakov, samovžigov do neodgovornega človeškega ravnanja, kot sta nepravilno kurjenje ali odmetavanje cigaretnih ogorkov, zato mag. Zupanova poudarja pomen preventive. »Vsak je za svoje ravnanje, ki ima lahko negativne posledice v okolju, najprej odgovoren sam.« Prav zato preventivi na Upravi Republike Slovenije za zaščito in reševanje posvečajo veliko pozornosti v obliki različnih gradiv, letakov, dogodkov in ozaveševalnih akcij. »Vse leto potekajo dogodki in ozaveščanje na različnih ravneh po različnih kanalih. Pripravljamo letake, zgibanke, imamo aplikacije za pametne telefone, so-

OD 1. JUNIJA DO SREDINE AVGUSTA JE BILO V NARAVNEM OKOLJU ALI NA PROSTEM 186 POŽAROV.

NAJBOLJ POŽARNO
OGROŽENO OBMOČJE V
SLOVENIJI JE PRIMORSKA,
ŠE ZLASTI KRAŠKO
OBMOČJE.

delujemo na družbenih omrežjih, v nacionalnih medijih in v nekaj komercialnih s kratkimi opozorilnimi spoti. Pripravili smo zgibanke v angleškem in italijanskem jeziku, ki so na voljo v turističnih krajih na Primorskem, da lahko tudi tuji državljani pridobijo pomembne informacije. Začeti pa je treba že zgodaj, v družini, z vzgojo otrok, saj je odgovorno ravnanje in preprečevanje nesreč način življenja,« je poudarila vodja Sektorja za preventivo in načrtovanje.

OD LOKALNIH INTERVENCIJ DO AKTIVIRANJA DRŽAVNEGA NAČRTA ZAŠČITE IN REŠEVANJA

Ob požaru v naravnem okolju se v intervencijo najprej vključijo pristojne lokalne gasilske službe. Kadar izvajanje nalog presega obseg gasilske intervencije, se lahko skladno z načelom postopnosti pri uporabi sil in sredstev sprejme odločitev o aktiviranju občinskega načrta zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju. Takrat vse aktivnosti

vodi in usklajuje občinski poveljnik Civilne zaščite v sodelovanju z vodjo intervencije. Če se požar razširi na območje regije, se vključijo regijske sile in izvede se regijski načrt zaščite in reševanja. Ko pa tudi to ne zadostuje, lahko poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije sprejme odločitev o aktiviranju državnega načrta zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju. Po potrebi se v gašenje požara vključi Slovenska vojska s svojimi zmogljivostmi. Slovenija je podpisala pogodbe o medsebojni pomoči tudi z vsemi sosednjimi državami.

Vročinski valovi, ki so letošnje poletje prizadele več držav v Evropi, so povzročili številne požare v naravnem okolju. V Sloveniji je bila požarna ogroženost razglašena le enkrat konec junija, vendar gasilci vseeno niso bili povsem brez dela, saj je bilo od 1. junija do sredine avgusta v naravnem okolju ali na prostem 186 požarov. Kakšne pa so napovedi podnebnih sprememb? »Srednjoletne spremembe pod-

nebnih sprememb za obdobje 2040–2050 predvidevajo povečanje temperature in deloma zmanjševanje količin padavin, kar pomeni, da bi se lahko število požarov v naravnem okolju v prihodnjih desetletjih nekoliko zvišalo. Za drugo polovico 21. stoletja projekcije napovedujejo povečanje količine padavin, kar bi utegnilo zmanjšati tveganja za nastanek požarov,« je sklenila mag. Mojca Zupan.

NA POMOČ TUDI DRUGE DRŽAVE

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje je vključena v več evropskih projektov na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, med drugim tudi v mehanizem Evropske unije na področju Civilne zaščite, katerega namen je pomoč ob naravnih ali drugih nesrečah prizadetim članicam in tudi državam zunaj Unije. »Države so na tem področju suverene, nihče jim pomoči ne more vsiliti, temveč morajo zanjo zaprositi, skladno z nacionalno zakonodajo. Ob kakšni večji

VSI HELIKOPTERJI SV SO
OPREMLJENI S PODVESNO
KLJUKO, NA KATERO SE
LAHKO PRIPNE VREČA ZA
GAŠENJE.

nesreči bi pri nas prošnjo za pomoč potrdila Vlada RS na pobudo poveljnika ali namestnika poveljnika Civilne zaščite. Članice mehanizma nato državi omogočijo pomoč, in če se ta odloči, da jo bo sprejela, pridejo sile drugih držav na prizadeto območje,« je pojasnil delovanje sistema Borut Horvat iz Službe za evropske in mednarodne zadeve Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje. »Ker so številne države v poletni sezoni požarno ogrožene, se v okviru mehanizma pripravljajo na požarno sezono. To pomeni, da je mehanizem že aktiviran med junijem in septembrom, čeprav še ni bilo prošnje za pomoč oziroma požarov. Ko pride do nesreče, je tako odzivnost zares hitra, saj so članice v mehanizmu že prispevale svoja sredstva. Za požare je na voljo zračna pomoč, torej helikopterji in letala, ki pa so namenjeni samo za gašenje. Takšnih Slovenija nima, zato na tem področju ne more pomagati, je pa že prejela mednarodno pomoč pri gašenju požarov, in sicer leta 2014. Takrat so pri požaru na Sveti Gori pomagale italijanske zračne posadke,« je razložil Borut Horvat. V zadnjih desetih letih smo imeli v Sloveniji največ požarov v naravnem okolju leta 2017, ko je zgorelo 1755 hektarjev površin. Tega leta je bila tudi v drugih evropskih državah intenzivna in dolga požarna sezona. V 17 primerih so prizadete države zaradi požarov v naravnem okolju zaprosile za mednarodno pomoč čez mehanizem Evropske unije za Civilno zaščito.

POMOČ PRI GAŠENJU TUDI IZ ZRAKA

Gasilec pri požarih priletijo na pomoč tudi letalske posadke 15. polka vojaškega letalstva Slovenske vojske, največkrat iz 151. helikopterske eskadrilje. Podpolkovnik Igor Lanišnik, poveljnik 151. helikopterske eskadrilje, je pojasnil, da jih za pomoč pri gašenju iz zrak aktivira Operativni center Poveljstva sil Slovenske vojske, ki je na Vrhniki in neposredno komunicira s Centrom za obveščanje 112. »Vodja intervencije glede na vrsto požara na terenu presodi, ali bi bilo smiselno v gašenje vključiti tudi nas. V preteklosti se je dogajalo, da se je predolgo čakalo na odločitev, v upanju, da gašenje s helikopterjem ne bo nujno. Izkazalo se je, da je veliko bolj smiselno, da helikopter pride, odvrže tri vreče in je požar pod nadzorom, kot da se predolgo odlaša ter

razmere z zemlje niso več obvladljive. Takrat mora helikopter odvrže neprimerno več vreč in lahko se zgodi, da se porabi mesečni nalet, namesto le treh ur letenja,« je povedal poveljnik in dodal, da so danes postopki že utečeni in so vedno hitro poklicani. Največkrat sodelujejo pri gašenju težko dostopnih terenov požarov v naravnem okolju, včasih pomagajo prepeljati gasilce in opremo, so pa tudi pripravljani na hitro evakuacijo.

»Gasimo z vsemi helikopterji, ki so na voljo, kar pomeni, da so delujoči in niso na rednih ali izrednih servisih,« je razložil podpolkovnik Igor Lanišnik. Osem vojaških helikopterjev Cougar AS AL 523 in štirje helikopteri Bell-412 so opremljeni s podvesno kljuko, na katero se lahko pripne vreča za gašenje, imenovana bambi bucket. Ta je oranžna in lepo vidna, z njo se zajema voda za gašenje iz montažnih bazenov, ki zadržijo 30.000 litrov vode, ali naravnih vodnih virov, se pravi jezer ali rek. Z belli se lahko zajame 1000 litrov, s cougarji pa 2500 litrov vode. Čeprav imajo tudi sami prenosne bazene, je pogosto tako, da jih gasilci že čakajo s svojimi napolnjenimi bazeni, ko priletijo na kraj požara. »Smo uigrana ekipa in vidi se, da odlično sodelujemo,« je poudaril podpolkovnik in pojasnil, da so letos s pomočjo Uprave Republi-

ke Slovenije za zaščito in reševanje popravili stare bazene in vreče za gašenje. »Za gašenje ob kakšnih železnicah, kjer ni strmih pobočij, je zelo koristno tudi letalo Pilatus PC-6 Porter, ki lahko iz soda odvrže 700 litrov vode. »Takšen sod se napolni v razmeroma kratkem času, zato so cikli polnjenja in odmetavanja vode zelo kratki,« je razložil poveljnik 151. helikopterske eskadrilje koristnost uporabe letala.

NE MOREMO DRUG BREZ DRUGEGA

»Kadar priletimo na prizorišče, nas po navadi že čaka napolnjen bazen. Iz prtljažnega dela helikopterja damo vrečo, ki je v nekaj minutah že nameščena, preverimo njeno delovanje in akcija že poteka. Usmerjanje z zemlje in komunikacija potekata po frekvencah, namenjenih za izvajanje nalog zaščite, reševanja in pomoči. Od gasilcev dobimo koristne informacije, kje odvrče vodo in na kateri višini. Opozorijo nas tudi, kje so gasilci, če se jih na primer zaradi gozda ne vidi. Gašenje je usklajeno in poteka hitro. Če je požar večji, pripeljemo več helikopterjev, kar pomeni, da naredimo verigo. Izkušnje so pokazale, da je najboljše gasiti okoli deset metrov nad požarom ob hitrosti 40 knotov oziroma okoli 70 kilometrov na uro, pri čemer se voda ustre-

GASILCI SE USPOSABLJAJO ZA RAZLIČNE NAČINE GAŠENJA, TUDI S HELIKOPTERJI.

Slovenija bo gostila načelnike vojsk Nata

Republika Slovenija in Slovenska vojska bosta od 13. do 15. septembra v Ljubljani gostili konferenco Vojaškega odbora Nata v sestavi načelnikov obrambnih štabov vseh zavezniških vojsk ter najvišjih vojaških predstavnikov zavezništva. Na konferenci Vojaškega odbora Nata v Sloveniji pričakujejo približno 400 visokih Natovih predstavnikov, katerih gostiteljica bo načelnica Generalštaba SV generalmajorka Alenka Ermenc.

Besedilo: Marko Pišlar

Vojaški odbor (Military Committee – MC) je najvišji vojaški organ zveze Nato. Njegova glavna naloga je svetovanje Natovim političnim organom in usmerjanje obeh strateških poveljstev zavezništva, in sicer poveljstva za operacije ter poveljstva za transformacijo. Vojaški odbor Nata je drugo najstarejše telo zavezništva za Severnoatlantskim svetom. Vojaški odbor se srečuje redno na ravni stalnih vojaških predstavnikov na sedežu Nata v Bruslju, prav tako pa nekajkrat na leto tudi na najvišji ravni načelnikov generalštabov vojsk članic Nata. Dvakrat na leto tako potekajo takšna srečanja na sedežu Nata v Bruslju, enkrat na leto pa v eni izmed držav članic zavezništva. Letos bo konferenco Vojaškega odbora Nata gostila Slovenija. Konferenca v Ljubljani, ki jo bo vodil predsedujoči vojaškemu odboru general Stuart Peach ob podpori povelj-

nikov obeh Natovih strateških poveljstev, bo posvečena razpravam o sodobnih temah na obrambno-varnostnem področju, ki so pomembne za zavezništvo v okviru ohranjanja mednarodnega miru in varnosti. Glavna področja pogovorov bodo mednarodne operacije in misije zavezništva, operativno delovanje, ohranjanje pripravljenosti ter odvrtačna drža zavezništva. Udeleženci bodo pozorni tudi na oblikovanje koncepta bojevanja v sodobnem varnostnem okolju, ki se bo sposobno odzivati na vse varnostne izzive. 13. septembra bo odprtje konference, ki se ga bo udeležil tudi predsednik RS in vrhovni poveljnik obrambnih sil Borut Pahor, 14. septembra bo potekal delovni del konference, 15. septembra pa se bo končal tudi neformalni del srečanja v Ljubljani. Organizacija in izvedba konference Vojaškega odbora Nata v Sloveniji je zahteven na-

cionalni projekt, saj bo pri njeni organizaciji, izvedbi ter podpori sodelovalo več kot 600 pripadnikov iz Slovenske vojske in drugih vladnih ter nevladnih ustanov v Sloveniji. Na konferenci v Ljubljani pričakujejo tako najvišje vojaške predstavnike vojsk vseh 29 članic zveze Nato, najvišje predstavnike Makedonske vojske kot prihodnje tridesete države članice in druge visoke goste iz zavezništva. Skupno se bo zasedanja udeležilo več kot 400 tujih gostov, izmed katerih bo 150 najvišjih vojaških Natovih predstavnikov. Udeleženci konference Vojaškega odbora Nata bodo nastanjeni v hotelu Union v Ljubljani, v prostorih katerega bo potekala tudi konferenca, obiskali pa bodo tudi nekatere druge kraje po Sloveniji. Cilj organizatorjev in gostiteljev konference iz Slovenske vojske je promocija Republike Slovenije in Slovenske vojske kot zaupanja vredne partnerice zavezništva v mednarodnem okolju ter predstavitev slovenskih kulturnih, naravnih in turističnih znamenitosti. Po drugi strani pa predstavlja organizacija takšnega pomembnega dogodka veliko čast in priznanje Sloveniji in Slovenski vojski, saj bo konferenca Vojaškega odbora Nata v Ljubljani potekala v simbolnem letu, ko Nato praznuje 70-letnico svojega delovanja in 15. obletnico od velike širitve, ko se je zavezništvo pridružila tudi Slovenija. ■

KJER NI STRMIH POBOČIJ, JE ZA GAŠENJE POŽAROV ZELO KORISTNO TUDI LETALO PILATUS PC-6 PORTER.

zno razprši in ima največji učinek. Pri večji hitrosti bi se lahko zgodil efekt vodne bombe in žerjavico bi še razmetalo,« je pojasnil podpolkovnik Igor Lanišnik.

»Za gašenje požarov mora imeti pilot že nekaj izkušenj, zato najmlajši tega ne opravljajo. Je pa to vsekakor eden izmed lažjih tovorov, saj je vreča precej stabilna, enakomerne oblike, zračno obtekanje ni prehudo, njen prevoz pa je obvladljiv. Gašenje sicer predstavlja določeno tveganje, saj letimo skozi dim in je delovanje motorjev rahlo moteno zaradi vročega zraka, v kabini pa je občutiti vročino,« je našteval pilot. Poudaril je, da zahteva delo visoko zbranost: »Lahko se zgodi kaj nepredvidljivega in razmišljati moramo tudi o izrednih dogodkih, da lahko potem hitro ustrezno ukrepamo. Če bi na primer odpovedali motorji, je najpomembnejše, da helikopter ni več obremenjen z vrečo vode.«

POMEMBNA SO SKUPNA USPOSABLJANJA

»Trudimo se, da imamo redna usposabljanja z gasilci, saj je pomembno, da smo uigrani. To pa zahteva veliko iskanja ustreznih terminov, saj so gasilci večinoma prostovoljci in si morajo vzeti dopust pa tudi razpoložljivost helikopterjev ni nikoli povsem gotova,« je povedal podpolkovnik Igor Lanišnik. Letos je usposabljanje gasilcev za podporo helikopterju ob gašenju požarov v naravnem okolju poteka-

ŠTEVILO UR NALETA

Po številu naletenih ur pri gašenju je izstopalo leto 2016 z več kot 117 urami, leta 2017 jih je bilo 53, lani dobrih 25, leta 2019 pa šest ur in pol.

lo v Polhovem Gradcu. Udeležili so se ga večje število gasilcev, razdeljenih v dve skupini, in posadka cougarja. »Gasilci so motivirani in zagnani, zato radi sodelujemo z njimi. Če kateri izmed njih še ni gasil iz zraka, mu najprej predstavimo delovanje helikopterja, omejitve, varnostne ukrepe, signale, pristopanje k helikopterju in podobno, potem pa se lotimo gašenja v praksi. Medtem sodelujemo po radijski zvezi, se dogovarjamo o številu dvigov in odmetavanj, kakšen postopek ponovimo, če je treba. Poskušamo ugotoviti, kako kaj izboljšati, in na koncu opravimo analizo. Pomembno je, da razumemo delo drug drugega in da smo, kadar gre zares, najbolje pripravljeni ter usklajeni,« je poudaril pilot in dodal, da se na sezono požarov v naravi pripravljajo tudi letalske posadke aprila ali maja, ko se vreme nekoliko ogreje. Za vsakega pripadnika 151. helikopterske eskadrilje je organiziran trening z namenom uvajanja v novo sezono, da bi osvežil svoje znanje.

Letošnja poletna sezona po številu požarov v naravnem okolju ni izstopala, na intervencijo je helikopter poletel dvakrat. Podpolkovnik Igor Lanišnik se s svoje poklicne poti spominja najobsežnejšega požara, pri katerem je sodelovala Slovenska vojska. Ta je divjal po pobočjih Komarče leta 2003. »V dveh tednih gašenja smo porabili šestmesečne zaloge helikopterske flote. Teren je bil zahteven in ni omogočal dostopa gasilcev, veliko je bilo tudi žerjavice. S helikopterji nam ga je uspelo vsaj omejiti, na koncu pa je bil za pogasitev ključen dež.«

NE GASIJO LE POŽAROV V NARAVNEM OKOLJU

Letalske posadke Slovenske vojske gasijo tudi druge požare. V zadnjih letih so sodelovali pri vseh obsežnejših, kot so bili požari tovarne Kemis pri Vrhniki, skladišča gum pri Novem mestu in Eko Plastikoma v Ljutomeru, kjer je na obratu gorela sončna elektrarna. »Helikoptersko reševanje tam je bilo zelo zahtevno. Sončne celice so kljub izključitvi iz sistema še proizvajale določeno napetost in prišlo je do posebne kemične reakcije, ko smo nanje odmetavali vodo. Ta je bila občutna tudi v zraku, zato je bilo gašenje zelo zahtevno za vso helikoptersko posadko, je zaključil poveljnik 151. helikopterske eskadrilje. ■

ZA KFOR SE PRIPRAVLJA 40. KONTINGENT

Od 8. do 12. julija je na osrednjem vadišču SV v Postojni potekalo usposabljanje pripadnikov manevrske čete 40. kontingenta SV za Kfor, ki bodo na območje delovanja odpotovali letos sredi oktobra. Terensko usposabljanje s taktično vajo z bojnim streljanjem voda smo si ogledali tudi člani ekipe Revije SV.

Besedilo: Marko Pišlar
Foto: Bruno Toič

PRED ODHODOM ŠE NAMENSKE PRIPRAVE ZA KFOR

Po doseženih začetnih operativnih zmogljivostih manevrske čete so se 1. julija v Vojašnici generala Maistra v Mariboru zbrali še preostali pripadniki 40. slovenskega kontingenta za Kfor s ciljem, da bi ugotovili trenutno stanje in zagotovili razmere za nadaljnje priprave ter usposabljanje. Nosilna enota za zagotovitev in pripravo slovenskega kontingenta v Kforju je 72. brigada SV. V njeni sestavi je 74. pehotni polk, ki sestavlja večino moštva. Poveljnik 3. čete 74. pehotnega polka in poveljnik manevrske čete v 40. kontingentu SV stotnik Primož Bantan je razložil, da so med pripravami najprej opravili individualna preverjanja ter

predpisana streljanja. Na strelišču Bač so od 1. do 5. julija izvedli terensko usposabljanje, ki je obsegalo oddelčno bojno streljanje, potem pa so usposabljanje nadaljevali na Počku, kjer so za vsak vod izvedli taktično vajo z bojnim streljanjem. Poveljnik čete je ocenil, da so vse vadbene aktivnosti na terenu potekale brez težav in po pripravljenem načrtu. Po zasluženem nekajtedenskem dopustu jih čakajo dodatna usposabljanja na ravni čete ter namenske priprave za misijo Kforja, ki bodo obsegale tudi usposabljanje iz pirofobije in postopkov nadzora množic ter nemirov. Priprave kontingenta za misijo Kforja se bodo končale s preverjanjem končnih operativnih zmogljivosti pred napotitvijo na nalogo. »V vmesnem času

bomo izvedli tečaje za pridobitev licenc za določene tipe vojaških vozil in tečaje za skupinsko oborožitev,« je še pojasnil stotnik Bantan in dodal, da je sredi oktobra predviden odhod 40. kontingenta SV na mednarodno misijo na Kosovo.

IZVEDLI TAKTIČNO VAJO Z BOJNIM STRELJANJEM VODA

Taktična vaja z bojnim streljanjem vodov na Počku je glede na scenarij obsegala več aktivnosti. V prvem delu so potekale priprave vodov na zbirnem mestu. Vodi so se od tod premaknili v vnaprej dogovorjeni formaciji z lahkimi kolesnimi oklepnimi vozili Valuk do mesta izkrcanja. Vsak oddelek je potem zavzel

svoje območje, od koder se je po izdanem povelju poveljnika voda začel taktično premikati, dokler ni naletel na stik z nasprotnikom, ki se je zadrževal na območju ciljev, kjer so bile postavljene radijsko vodene tarče. Tako kot pripadniki so se za njimi premikala tudi vozila, ki so oddelkom zagotavljala ognjeno podporo. Poveljnik 1. pehotnega voda 3. čete 74. pehotnega polka poročnik David Grajžl je pojasnil, da se priprave na taktično vajo z bojnim streljanjem voda, ki je sicer večplastna aktivnost, začnejo že nekaj dni prej. V okviru priprav so poveljniki vodov od poveljnika čete dobili ukaz, na podlagi katerega so oblikovali ukaz za poveljnike oddelkov, ki so po izvedenih pripravah posredovali ukaz za delovanje

TAKTIČNI PREMIK ENOTE

PREMIK Z VOZILI VALUK DO MESTA IZKRCANJA

IZKRCANJE POSADKE IZ VOZILA VALUK

svojim vojakom. Sledila je praktična izvedba taktične naloge na terenu, najprej z manevrskim, nato še z bojnim strelivom. Med terenom so pripadniki 74. polka bivali v Vojašnici barona Andreja Čehovina v Postojni, od koder so vsak dan odhajali na celodnevne terenske aktivnosti na osrednje vadišče na Počku.

MANEVRSKA ČETA JE OPRAVILA ŠTEVILNA ZAHTEVNA USPOSABLJANJA DOMA IN V TUJINI Manevrska četa, ki sredi oktobra odhaja na misijo na Kosovo, je v preteklem obdobju opravila obsežne priprave. Četa je prestala intenzivna

in zahtevna usposabljanja v okviru oblikovanja zmogljivosti bataljonske bojne skupine (BBSk). Pripadniki so ob tem opravili več terenskih urjenj in z uspešno opravljenim preverjanjem BBSk po Natovi metodi ocenjevanja CREVAL potrdili svoje pripravljenost, opremljenost ter izurjenost za bojno delovanje. Pripadniki 3. čete 74. pehotnega polka so kot večinski udeleženci iz Slovenske vojske oktobra in novembra lani sodelovali na največji Natovi vaji Trident Juncture 2018 na Norveškem, kjer so okrepljeni z vodom črnogorske vojske delovali v zahtevnih vremenskih ter podnebnih razmerah. V okviru letošnje mednarodne

vojaške vaje Takojšen odgovor 2019 (Immediate Response 2019) pa so na hrvaškem vadišču Slunj v okviru mednarodnega bataljona izvedli najprej integracijsko urjenje, potem pa še taktična urjenja s premiki s Hrvaške na Madžarsko in nazaj.

VESELIJO SE ODHODA NA MISIJO

Nosilna enota za sestavo 40. slovenskega kontingenta za Kfor je 3. četa 74. pehotnega polka. V kontingentu so še pripadniki iz 10. pehotnega polka 1. brigade, 430. MOD, 670. in 157. polka, čete za JRKBO in drugih rodovskih enot, večinoma iz sestave 72. brigade SV. Več kot polovica pripadnikov motorizirane čete je v preteklosti že bila na misiji na Kosovu ali drugje, nekateri pa oktobra prvič odhajajo v tujino. Za poddesetnika Tilna Polutnika bo to njegova prva napotitev na misijo. »Veselim se odhoda in upam, da bo delo potekalo po pričakovanjih.« Pripadnik je razložil, da so ne glede na kratek čas za skupinske priprave vse naloge med usposabljanjem na oddelčni in vodni ravni dobro opravili. Nestrpno že pričakuje namenske priprave za misijo, saj bodo te vsebine zanj popolnoma nove. Višji vodnik Andrej Erker je do zdaj na misiji sodeloval že trikrat, zato bo to že njegova četrta napotitev na Kosovo. S pripravami na naloge in načinom dela na misiji je zato dobro seznanjen. »Vsake priprave so nekoliko drugačne, prav tako je zmeraj drug kolektiv,« je še pojasnil in dodal, da je napotitev na Kosovo zanj nekaj novega, saj gre prvič na misijo kot podčastnik, in sicer bo delal kot poveljnik oddelka. »Ta dolžnost bo vsekakor prinesla nove izzive, zlasti pa večjo odgovornost in več nalog,« je še dodal višji vodnik Erker. ■

10. OBLETNICA USTANOVITVE VUNUS

Vod za uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev (VUNUS) letos praznuje 10. obletnico ustanovitve. V preteklem obdobju so pripadniki VUNUS prehodili zahtevno strokovno pot vzpostavitve zmogljivosti, namenjene delovanju v okolju z neeksploziranimi ubojnimi sredstvi (NUS) ter improviziranimi eksplozivnimi napravami (IEN). S svojim strokovnim delom in čutom za varnost so pomembno prispevali k celovitemu obvladovanju streliva in minskoeksplozivnih sredstev v Slovenski vojski, predvsem pa so postali nepogrešljiv člen podpore usposabljanj ter vaj vojaških enot. VUNUS bo svojo obletnico delovanja praznoval 5. septembra 2019 v Vojašnici slovenske Teritorialne obrambe v Šentvidu s krajšo slovesnostjo in okroglo mizo na temo izzivov odzivanja na najdbo neeksploziranih ubojnih sredstev ter improviziranih eksplozivnih naprav v Slovenski vojski.

Besedilo: nadporočnik Drago Cesar, poveljnik VUNUS/430. MOD
Foto: Bruno Toič

ZAČETKI DELOVANJA OSREDOTOČENI PREDVSEM NA PODPORO DELOVANJA ENOTAM SV NA VADIŠČIH IN STRELIŠČIH

Na podlagi ukaza Poveljstva sil Slovenske vojske je bila 24. avgusta 2009 ustanovljena delovna skupina za oblikovanje modula za uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev v sestavi

157. LOGB. Za vodjo delovne skupine je bil takrat z ukazom določen nižji vojaški uslužbenec Marko Pečnik, njegov namestnik je bil Tomaž Prosen. V skupini je bilo 14 pripadnikov iz različnih struktur Slovenske vojske. V modulu se je združilo znanje pirotehnikov 157. LOGB, inženircev 14. INŽB, vojaških policistov iz 17. BVP in drugih pripadnikov SV. Skupini se je

ZA DELOVANJE V SODOBNEM BOJNEM OKOLJU JE ZAHTEVANO SPECIALISTIČNO ZNANJE.

pozneje pridružila prva pirotehnica v Slovenski vojski. Večina pripadnikov delovne skupine je svoje znanje takrat pridobila v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanja Republike Slovenije na Igu pri Ljubljani, pozneje pa so strokovno znanje izpopolnili v Slovenski vojski z napotitvijo pripadnikov na VED 12005 – vojak pirotehnik. Temeljni nalogi delovne skupine leta 2009 sta bili usposabljanje in pozneje izvajanje operativnih nalog. Delovna skupina je bila med drugim ustanovljena tudi zaradi doseganja operativnih zmogljivosti takratnega 18. BRKBO. Najosnovnejše naloge so bile načrtovanje, organiziranje in izvajanje uničevanja neeksploziranih ubojnih sredstev skladno s takratnimi Natovimi standardi. Pripadniki delovne skupine so začeli usposabljanje za izvijevanje neeksploziranih ubojnih sredstev, odstranjevanje konvencionalnega streliva in improviziranih eksplozivnih sredstev, čiščenje in uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev na terenu ter odstranjevanje RKB-eksplozivnih sredstev. Delovna skupina je zagotavljala naloge v podporo vojaškim preiskavam in mehaničnemu čiščenju min ter sodelovala pri zaščiti pomembnejših oseb in dogodkov ter pri odpravi posledic nesreč in dogodkov v sklopu zaščite ter reševanja. Na začetku je bila nastanjena v stavbi poveljstva 157. LOGB. Tam si je zasilno sama preuredila prostore. Pozneje je z obnovo objekta številka 62 v vojašnici v Šentvidu, današnji Vojašnici slovenske Teritorialne obrambe, pridobila nove prostore, v katerih deluje še danes. Nova prostorska ureditev je omogočila kakovostnejše delovne razmere in varno shranjevanje visokotehnološke specialistične opreme. Začetki delovanja delovne skupine so se osredotočali predvsem na podporo

delovanja enotam Slovenske vojske na vadiščih in streliščih. Poznejši temelj za ustanovitve vojaške enote velikosti samostojnega voda za uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev je nastal leta 2013, ko je bila enota dodana v nabor Natovih premestljivih sil. Hkrati je za potrebe delovanja bataljona za radiološko, kemično in biološko obrambo (RKBO) znotraj voda zagotovila tri oddelke za podporo delovanja v RKB-okolju, s čimer je podprla že opredeljene Natove cilje zmogljivosti na področju RKBO. Nov cilj zmogljivosti za odstranjevanje eksplozivnih sredstev v podporo RKBO je bil predviden do začetka leta 2018. Slovenija je z osrednjim dokumentom Cilji zmogljivosti Nata za Republiko Slovenijo 2013 sprejela obveznosti po načelu pravične delitve bremen in razumnega izziva, kar je leta 2014 v Walesu potrdila takratna predsednica Vlade RS.

LETA 2011 OBLIKOVANA DELOVNA SKUPINA ZA NABAVO OPREME ZA ODSTRANJEVANJE EKSPLOZIVNIH SREDSTEV

Ne glede na vse dogodke na politični in vojaški ravni so se znotraj Ministrstva za obrambo ter Generalštaba Slovenske vojske že pripravljali dokumenti identifikacije investicijskega projekta Pirotehnična oprema. Pod strokovnim vodstvom mag. Vesne Urbanija iz Direktorata za logistiko je bila že v letih 2010–2012 pripravljena različica investicijskega programa za urejanje infrastrukture in nabavo vozil ter druge tehnične opreme za delovanje VUNUS. Investicijski program je nastal na podlagi Koncepta razvoja enot za uničevanje NUS, ki ga je leta 2009 pripravil major Ivan Arnejčič, ter na podlagi Taktične študije Voda za

uničevanje NUS iz leta 2009. Na podlagi potrjenega dokumenta identifikacije investicijskega projekta Pirotehnična oprema je septembra 2011 nastala projektna skupina za nabavo opreme za odstranjevanje eksplozivnih sredstev pod vodstvom mag. Vesne Urbanija. V skupini so sodelovali še major Ivan Arnejčič, VVU XII. r. mag. Leon Grašič, štabni vodnik Boštjan Starina, naddesetnik Uroš Frol, naddesetnik Harij Marušič ter Aleš Jenko. Končni cilj projektne skupine je bil izvesti študijo izvedljivosti projekta nabave. Zaradi neugodnih gospodarskih razmer je projekt VUNUS zaostajal za časovnim načrtom, vendar je bil to čas za poglobljene analize glede opremljanja z novo pirotehnično opremo. Tako je bila leta 2014 oblikovana novelacija investicijskega programa Zmogljivost EOD, pri kateri so sodelovali mag. Vesna Urbanija, major Ivan Arnejčič, nadporočnik Robert Oštir ter naddesetnik Uroš Frol. Kljub vsem začetnim težavam in reorganizaciji Slovenske vojske leta 2013 so z razpisi kupili opremo za odstranjevanje eksplozivnih sredstev in začela se prva usposabljanja z novo opremo.

Z REORGANIZACIJO SLOVENSKE VOJSKE LETA 2013 VOD PREŠEL V SESTAVO 430. MOD

Novo obdobje za VUNUS se je začelo, ko je leta 2013 prešel v sestavo 430. mornariškega divizion (430. MOD). V njem je takrat že delovala sorodna enota, Odred za specialno podvodno delovanje (OSPD), namenjena delovanju v morju. OSPD je potapljaška enota Slovenske vojske, v kateri delujejo vojaški potapljači za protiminsko delovanje. Glavne naloge enote danes so odkrivanje, odstranjevanje in

uničevanje eksplozivnih sredstev ter zmanjševanje ali odstranjevanje nevarnosti, ki lahko ogrozijo bojno delovanje enot, osebja, objektov in materialnih sredstev. Vod opravlja svoje poslanstvo s podporo delovanja enot Slovenske vojske in zaveznictva v nacionalnem okolju ter v mednarodnih operacijah in na misijah.

SESTAVA ENOTE

Poveljstvo VUNUS je namenjeno poveljevanju in kontroli delovanja oddelkov za uničevanje eksplozivnih sredstev ter koordinaciji in vzpostavitvi povezav s podporno ter podpirajočo enoto in civilnimi strukturami. Prvi trije oddelki VUNUS so namenjeni uničevanju eksplozivnih sredstev, odkrivanju, odstranjevanju in nevtralizaciji konvencionalnega streliva ter improviziranih eksplozivnih naprav in delovanju proti RKB-eksplozivnim sredstvom. Drugi trije oddelki so namenjeni odkrivanju, odstranjevanju in nevtralizaciji konvencionalnega streliva in improviziranih eksplozivnih naprav. Oddelki so se sposobni odzvati na do pet rutinskih dogodkov na področju delovanja ali na dva težja dogodka na dan. Vsak oddelek sestavljajo poveljnik (podčastnik specialist pirotehnik) in trije vojaki (specialisti pirotehnik).

PRIPADNIKI ENOTE SE UDELEŽUJEJO ŠTEVILNIH AKTIVNOSTI DOMA IN V TUJINI

Pripadniki enote sodelujejo na nacionalnih in mednarodnih vajah, na katerih preverjajo usposobljenost ter pripravljenost za delovanje. Udeležujejo se številnih usposabljanj doma in v tujini. Posebej so pripadniki VUNUS zadovoljni z usposabljanji v centru odličnosti za

DELO Z VSEMI TEHNIČNIMI NAPRAVAMI ZAHTEVA PRECEJŠNJE PSIHIČNE IN FIZIČNE NAPORE.

odstranjevanje eksplozivnih sredstev v Trenčnu na Slovaškem (NATO EOD CoE), v katerem se izvajajo usposabljanja na temo doma izdelanih eksplozivnih sredstev (Home Made Explosives – HME) ter na temo prepoznavanja streliva bivšega Varšavskega sporazuma pod vodstvom takratne Sovjetske zveze (Former Warsaw Pact Ammunition Course). Pripadniki enote delujejo tudi v različnih delovnih skupinah. Ena izmed pomembnejših je Investicijski program – Zmogljivost EOD, v načrtu katerega je opremljanje še treh oddelkov VUNUS. Na podlagi tega programa, ki poteka vse od leta 2010, se intenzivno opremlja enota z namensko specialistično opremo za delovanje v vseh razmerah, vključno z delovanjem v RKB-okolju. Stotnik Robert Oštir sodeluje v Natovi standardizacijski skupini za področje odstranjevanja eksplozivnih sredstev (NATO EOD Working Group) kot nacionalni predstavnik. Slovenska vojska je leta 2017 gostila sestanek te delovne skupine v Sloveniji (NATO EOD WG Spring Meeting, 2017). Pripadniki VUNUS so bili ob pomoči 430. MOD in drugih pripadnikov SV nosilci priprave ter izvedbe tega dogodka.

UVEDBA VOZILA MRAP V OPERATIVNO UPORABO V SLOVENSKEI VOJSKI

Pomembna pridobitev za enoto je bila uvedba namenskih vozil MRAP Cougar 6 × 6 v operativno uporabo leta 2018. Vozilo omogoča

ustrezno zaščito za izvajanje nalog v okolju delovanja visoke intenzitete. Vozilo MRAP (Mine Resistant Ambush Protected Vehicle) JERRV (Joint Explosive Ordnance Disposal Rapid Response Vehicle) CAT II 6 x 6 je bilo namensko izdelano za enote, ki odstranjujejo eksplozivna sredstva. Opremljeno je z opremo in sredstvi zvez za delovanje enote ter oboroženo z mitraljezom MAG 7,62 milimetra. Vozilo ima visoko zaščito prostora za posadko, balistično in protiminsko zaščito, kar zagotavlja z visokim odmikom vozila od tal in dnom vozila v obliki črke V. V Slovensko vojsko je bilo dobavljenih sedem vozil MRAP CAT II JERRV ING 6 x 6. Prispevala jih je vlada Združenih držav Amerike iz viška ameriških vojaških zalog po končani misiji Isafa v Afganistanu. Vsa vozila so v Inženiringu in 157. LOGP v sestavi LOGBR nadgradili skladno z zahtevami VUNUS.

ZAHTEVANO JE SPECIALISTIČNO ZNANJE

Za delovanje pripadnikov VUNUS v sodobnem bojnem okolju je nujno specialistično znanje. V oddelkih je veliko specialistične opreme, za katero je treba pridobiti različne certifikate. Za prevoz nevarnih snovi, kot so eksplozivi, je na primer nujen certifikat Evropski sporazum o mednarodnem prevozu nevarnih snovi po cesti (ADR). Za delo z rentgenskimi napravami se je treba usposobiti za varstvo pred ionizirajočimi sevanji, za

uporabo izolirnega dihalnega aparata pa je treba opraviti tečaj v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje Republike Slovenije na Igu pri Ljubljani. Najpomembnejši lastnosti pirotehnikov v VUNUS sta popolno psiho fizično zdravje in fizična pripravljenost. Temu so prilagojeni tudi zdravniški pregledi in obvezen dodaten rekreacijski dopust. Pirotehnik v Slovenski vojski prejema za svoje delo ustrezen dodatek k plači.

MIRNODOBNA PIROTEHNIČNA ZAGOTOVITEV ZA POTREBE ENOT SV

V mirnodobnem času izvajajo v VUNUS za potrebe delovanja in podpore enotam SV pirotehnične zagotovitve na podlagi zahtevkov enot. Večino podpore v Republiki Sloveniji izvede VUNUS na osrednjem vadišču Slovenske vojske (OSVAD) v Postojni in na streliščih Bač, Mlake, Škrilj ter Mačkovec. Prisotnost pirotehnikov na streljanjih nad kalibrom 14,5 milimetra je obvezna, velja tudi za vadbena sredstva, prav tako so nujni zdravnik, pripadniki Vojaške zdravstvene enote in gasilci. Pripadniki VUNUS na podlagi naloga 430. MOD na položaju orožij pregledajo strelivo pred uporabo in pripravijo ustrezen zapisnik. Kadar kakšno strelivo med streljanjem zataji, postane neeksplozirano ubojno sredstvo. Pirotehnik ga strokovno uniči in sestavi zapisnik. Pripadniki VUNUS razen pirotehničnih zagotovitev za vsa streljanja nad kalibrom 14,5 milimetra dvakrat na leto izvedejo še pirotehnično čiščenje oziroma pregledajo osrednje vadišče Slovenske vojske v Postojni. Vsa najdena neeksplozirana ubojna sredstva uniči na mestu najdbe. Projekt, ki ga izvajajo že nekaj let, je pirotehnično čiščenje skladišča viškov v Pogancih pri Novem mestu, kjer

je leta 1965 eksplodiralo skladišče streliva in minskoeksplozivnih sredstev takratne Jugoslovanske ljudske armade. Poleg vseh naštetih nalog enota skrbi za imitacije na vajah SV in aktivnostih zavezniških sil. Prav tako izobražuje pripadnike SV pred napotitvami v mednarodne operacije in na misije o minah ter njihovih nevarnostih in v prepoznavanju nevarnosti pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi ter improviziranimi eksplozivnimi napravami.

IZZIVI NA KADROVSKEM PODROČJU

V zadnjem času se VUNUS srečuje s podobnimi izzivi kot vsa Slovenska vojska na področju pridobivanja kadra. Vojaki, ki odhajajo, s seboj odnašajo znanje in izkušnje, ki so jih pridobili v letih delovanja v Slovenski vojski. V 430. MOD se zavedajo, da je treba za novo obdobje delovanja kader pomladiti, že pridobljeno znanje izpopolniti in uspešno prenesti pridobljene izkušnje. V vodu je pridobivanje vsega obveznega in zaželenega znanja dolgotrajen proces, predvsem pa ga je treba izvesti varno in preudarno z vsemi razpoložljivimi viri. Znotraj usposabljanja opravijo vsi pripadniki VUNUS več tečajev. Med njimi so tečaji za pridobitev voznškega izpita za kategoriji C in E, pridobitev ustreznih licenc za vožnjo z vozilom MRAP ter terenski vozili HMMWV in Toyota, pridobitev licence za prevoz nevarnih snovi, pridobitev licence za delo z ionizirajočimi sevanji, tečaj za uporabo izolirnih dihalnih aparatov ter osnovni in nadaljevalni tečaj doma izdelanih eksplozivnih sredstev. Častniki in podčastniki v VUNUS se udeležujejo tečaja za organizacijo in vodenje nalog za odstranjevanje eksplozivnih sredstev (EOD Staff Officer Course ter CBRN EOD Staff Officer

NADGRAJENO VOZILO MRAP ZAGOTAVLJA VISOKO BALISTIČNO IN PROTIMINSKO ZAŠČITO.

VOD PRI SVOJEM DELU UPORABLJA VELIKO SODOBNE OPREME.

Course) v Trenčnu na Slovaškem. Pripadnike enote je treba postopno in sistematično napotiti na specialistična usposabljanja s področja odstranjevanja eksplozivnih sredstev v ZDA. Vsi pripadniki VUNUS izpopolnjujejo svoje znanje s področja delovanja v RKB-okolju v sodelovanju z enotami za RKBO ter Enoto laboratorijev za JRKBO iz sestave Vojaške zdravstvene enote iz Kranja. Prav tako se skupaj z enoto za RKBO vsako leto udeležujejo vaje LCAT (Live Chemical Agents Training) v kraju Zemianske Kostolany na Slovaškem, na kateri se usposablja s pravimi bojnimi strupi. VUNUS na vajah uspešno sodeluje z vsemi enotami Slovenske vojske, njegov glavni cilj pa je poenotene postopkov pri najdbi neeksploziranih ubojnih sredstev in improviziranih eksplozivnih naprav. Zadnje dobro izkušnje sodelovanja je VUNUS pridobil na vaji Ris 18, na kateri je dosegel visoko stopnjo poveztivosti z Enoto za specialno delovanje. Večina teh usposabljanj skupaj z uspešno opravljenim zdravniškim pregledom na vsaki dve leti odloča o izdaji dovoljenja za delo pri varstvu pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi, ki ga podpiše minister za obrambo. V naslednjih dveh letih v 430. MOD načrtujejo nove oblike funkcionalnih usposabljanj v tujini, s katerimi bo trenutno znanje izpopolnjeno skladno z zahtevami Natovih standardov za usposobljenost osebja za odstranjevanje eksplozivnih sredstev. ■

ŠOLA ZA USPOSABLJANJE KONTROLORJEV ZDRUŽENIH OGNJEV PRIDOBILA NOV SIMULATOR

V prostorih šole za usposabljanje kontrolorjev združenih ognjev (angl. Air Ground Operations School – AGOS) na letališču Cerklje ob Krki so 2. junija uradno odprli nov simulator. S slovesnostjo, ki se je je udeležil tudi odpravnik poslov veleposlaništva ZDA v Ljubljani, je bil simbolno končan večletni proces pridobivanja sodobnega simulatorja. Ta predstavlja podlago za nadaljnji kakovostni razvoj Slovenske vojske na področju usposabljanja kontrolorjev združenih ognjev in delovanja regionalne šole za usposabljanje kontrolorjev. Simulator je bil kot ena izmed delovnih točk uporabljen tudi na mednarodni vojaški vaji Jadranski udar 2019, ki je v Sloveniji potekala v začetku junija.

Besedilo: major Marko Bijol, SVPSP/GŠSV
Foto: Bruno Toič

VZPOSTAVITEV IN AKREDITACIJA REGIONALNE ŠOLE ZA USPOSABLJANJE KONTROLORJEV TER PODPORA ZDA

Pridobitev sodobnega simulatorja za kontrolorje združenih ognjev (angl. Joint Terminal Attack Controller – JTAC) v Slovenski vojski poleg potrditve akreditacije nacionalnega programa za kontrolorje in šole za usposabljanje kontrolorjev, izvedenih v preteklem letu, predstavlja osrednji temelj za nadaljnje izvajanje mednarodno veljavnega tečaja za kontrolorje združenih ognjev. Oboje potrjuje mednarodno veljavnost in povečuje prepoznavnost področja kontrolorjev združenih ognjev v Slovenski vojski. Kontrolor združenih ognjev je posebej usposobljen pripadnik oboroženih sil, ki podpira poveljnika kopenske enote, običajno ravni čete ali voda, pri izvajanju bližnje tako artilerijske kot zračne ognjene podpore. Zahtevnost njegovega delovanja izhaja iz definicije bližnje ognjene podpore, ki predvideva usmerjanje ognjene podpore v neposredni bližini lastnih sil, ki je lahko tudi manjša kot 50 metrov, ob istočasni potrebi po usklajevanju premikov sil z ognjenim delovanjem. Delovanje kontrolorja je še posebej pomembno v operacijah, ki se izvajajo na večjih območjih in v katerih so enote redno zunaj učinkovitega dosega artilerije. Usposobljenost kontrolorjev združenih ognjev določata Natov standard stanag 3797 in večnacionalni dokument Memorandum of Agreement (JTAC MOA). Dokumenta določata minimalna merila za usposobljenost kontrolorjev, merila za ohranjanje njihove usposobljenosti, kategorije kontrolorjev, akreditacijo nacionalnih programov, šol in taktičnih simulatorjev za kontrolorje ter natančen popis znanja, ki ga mora po končanem usposabljanju samostojno obvladati kontrolor. Slovenija je uspešno sprejela in uvedla oba dokumenta. Delovanje regionalne šole je usmerjeno v okvir srednjeevropskega obrambnega sodelovanja. Države Srednje Evrope so se pred leti odločile za skupen pristop na področju izpolnjevanja zmogljivosti kontrolorjev združenih ognjev, Slovenija pa je kot nacionalni prispevek omogočila izobraževanje s svojo šolo za usposabljanje kontrolorjev združenih ognjev. Od začetnih akreditacij nacionalnega programa kontrolorjev združenih ognjev in šole leta 2016 je bilo izvedenih šest akreditiranih tečajev. Uspešno jih je končalo 41 slušateljev iz Slovenije in devetih partnerskih držav, vključno z ZDA. Šolo že od začetne pobude za njeno ustanovitev podpirajo ZDA, ki so ji dodelile iz programa za ekspedicijske sile nepovrnljiva sredstva v višini več kot milijon ameriških dolarjev. Prav s pomočjo teh sredstev je bil kupljen simulator za kontrolorje združenih ognjev.

OPREDELITEV ZAHTEV SIMULATORJA

Podlago za začetek postopka nabave taktičnega simulatorja za kontrolorje predstavlja dopolnjen investicijski program za opremo kontrolorjev združenih ognjev, ki je bil pripravljen skladno z Uredbo za pripravo investicijske dokumentacije na Ministrstvu za obrambo. Dokument poleg opreme za izvajanje nalog kontrolorjev predvideva nakup simulatorja, ki predstavlja ključno zmogljivost za delovanje šole za usposabljanje

kontrolorjev v Slovenski vojski, tako z vidika povečanja kakovosti in kompleksnosti usposabljanj ter zmanjšanja vpliva slabih vremenskih razmer na izvajanje usposabljanj kot z vidika racionalne izrabe letalnikov. Dokument predvideva, da bo simulator uporabljen tako v procesu začetnega usposabljanja za kontrolorje kot tudi med vzdrževanjem njihovih kvalifikacij. Temeljne funkcionalne in tehnične zahteve izhajajo iz potreb uporabnikov simulatorja in ogledov podobnih sistemov, ki jih uporabljajo šole za usposabljanje kontrolorjev v Evropi. Pripadniki regionalne šole so se tako seznanili s simulatorji, ki jih uporabljajo podobne šole v Franciji, Nemčiji in Španiji ter na Nizozemskem in Madžarskem. Posebej zanimiv je bil zadnji primer, ki so ga v okviru programa država državi kupile madžarske oborožene sile konec leta 2017. Gre za simulator tipa AAJTS ameriškega proizvajalca Quantadyn Corp. s petmetrskim kupolnim zaslonom. Ta predstavlja v svetu najbolj razširjen tip simulatorja za kontrolorje združenih ognjev. Zahteve za taktični simulator so bile dopolnjene na podlagi določenih zahtev, ki jih za akreditacijo postavlja javni mednarodni standardi, v tem primeru dokument JTAC MOA. Ta določa, da lahko simulator izvaja kontrolo tipa 1, 2 in 3, podnevi in ponoči, pri čemer mora biti simulacija čim bolj resnična. To vključuje opredelitev dimenzij, zunanji videz in gibanje objektov v sorazmerju od oddaljenosti, njihovo delovanje in odzive, ki so ustrezni tehničnim lastnostim. Simulator mora omogočati usposabljanje v različnih geografskih okoljih, v urbanem, puščavskem, gorskem ali ravninskem, in vremenskih razmerah, torej v soncu, dežju, megli, snegu, prahu, z ustreznimi vplivi na delovanje opreme ter uporabo vse opreme, ki jo kontrolor uporablja pri svojem delu. Tehnične zahteve vsebujejo horizontalni vidni kot najmanj 180 stopinj, zaslon s sliko visoke resolucije in ločeni delovni mesti za kontrolorja, ki se usposablja, in za inštruktorja, ki izvaja scenarij. Pri pisanju zahtev so bile uporabljene informacije, pridobljene med predstavitvami simulacijske opreme na različnih mednarodnih dogodkih in konferencah. Pred začetkom razpisa, spomladi 2017, je bila tehnična specifikacija dodatno dopolnjena s podatki, pridobljenimi v neposrednih pogovorih z morebitnimi dobavitelji. Razgovori so bili opravljeni z namenom pridobivanja informacij o novih tehničnih rešitvah, obenem pa so bile preverjene razumljivost, ustreznost in izvedljivost pripravljenih tehničnih specifikacij.

POSTOPEK NAKUPA SIMULATORJA

Zaradi omejenih finančnih virov se je nakup simulatorja zmeraj odmikal v prihodnost, saj se je prednostno kupovala osebna in skupinska oprema, ki jo pri svojem delu uporabljajo kontrolorji. Ustrezni pogoji za nakup so bili konec leta 2014, ko je vlada ZDA Republiki Sloveniji in regionalni šoli Slovenske vojske namenila donacijo za vzpostavitev zmogljivosti za kontrolorje združenih ognjev v višini 1,1 milijona ameriških dolarjev. Ob tem je bila izpostavljena zahteva, da se sredstva porabijo za nakup simulatorja. Donacija je bila posledica jasne namere in ambicije Republike Slovenije za vzpostavitev regionalne šole

za usposabljanje kontrolorjev, ki je bila predstavljena spomladi istega leta. Zaradi visokih ponujenih cen programa država državi je bila po večkratnih poskusih iskanja ustrezne rešitve s soglasjem vlade ZDA sprejeta odločitev o komercialnem pristopu k nabavi. Komercialni pristop je postavil za cilj iskanje še zadovoljive tehnične rešitve, ki bo omogočila uspešno akreditacijo simulatorja za ceno znotraj razpoložljivih finančnih virov. Vse to je zahtevalo robustno tehnično specifikacijo, ki omogoča odprto konkurenco zainteresiranih ponudnikov, vse s ciljem doseganja ugodne končne cene. Na podlagi obiskov tujih šol in seznaništev na strokovnih konferencah za kontrolorje so bila kot mogoči ponudniki določena podjetja Quantadyn Corp. (ZDA), Airbus (Francija), Indra (Španija) in Close Air Solutions (Velika Britanija). Zaradi želje po zagotovitvi čim večje konkurence med ponudniki in čim manj zapletov pri izvedbi razpisa so bili pred začetkom razpisa pod pokroviteljstvom Direktorata za logistiko opravljeni tehnični pogovori s posamičnimi ponudniki. Na pogovorih so bili ponudniki seznanjeni s potekom priprave na razpis, podjetja so predstavila svoje tehnične rešitve, opravljen je bil tudi pregled tedanjih tehničnih zahtev za simulator z vidika uporabniške ustreznosti, tehnične izvedljivosti in primernosti za uporabo v vojski. Pri tem so bili poudarjeni tehnična definicija zahtev za ustrezno resolucijo zaslona v kupoli, zadostna in enakomerna osvetlenost vseh delov zaslona ter opredelitev zmogljivosti računalnikov za zagotovitev ustrezne frekvence osveževanja slike. Pogovori so potekali v prostorih šole za usposabljanje kontrolorjev na letališču Cerklje ob Krki, rezultat pa je prikazal minimalno število vprašanj in zahtev za pojasnila med potekom razpisa. Razpis za dobavo simulatorja se je začel v drugi polovici leta 2017. Na razpisu je s svojimi tehničnimi rešitvami sodelovalo šest podjetij, vsa uglebna v svetovnem merilu in organizacijsko sposobna, z ustreznimi tehničnimi rešitvami ter referencami. Med trajanjem razpisa je Ministrstvo za obrambo v šoli organiziralo tudi konferenco ponudnikov, pri čemer so bile dodatno pojasnjene namere naročnika glede uporabe simulatorja. Hkrati je bil tudi opravljen ogled prostorov, v katerih bo simulator nameščen, in pripravljeni so bili odgovori na posamezna tehnična vprašanja. Po posredovanju dodatnih pojasnil k svojim ponudbam je bila izbrana za najprimernejšo ponudba podjetja Quantadyn Corp. iz ZDA, s katerim je Ministrstvo za obrambo maja 2018 sklenilo pogodbo o nakupu. Gre za uveljavljeno podjetje na področju simulacij za kontrolorje združenih ognjev in glavnega dobavitelja tovrstnih sistemov oboroženim silam ZDA, za katere so jih do takrat v različnih izvedbah dobavili več kot 90. Njihove simulatorje v Evropi uporabljajo ameriška šola za kontrolorje v Nemčiji in madžarska ter poljska šola.

POSTAVITEV SIMULATORJA

Pred postavitvijo simulatorja je Ministrstvo za obrambo prevzelo pripravo prostorov v šoli za usposabljanje kontrolorjev in finančna sredstva. Pripravo pogodbenih podlag je prevzel Oddelek za urejanje infrastrukture iz seštave GŠSV. Priprava je obsegala zamenjavo

stavbnega pohištva, prenovo električne napeljave, postavitve računalniškega omrežja, namestitev talnih, stenskih in stropnih oblog ter namestitev klimatskih naprav. Slednje v prostorih z elektronsko opremo vzdržujejo enakomerno temperaturo in zmanjšujejo pregrevanje občutljivih sklopov, kot so grafični računalniki in projektorji. Posebnost slovenske rešitve je namestitev glavnih delov simulatorja v tri ločene prostore, in sicer kupolo za slušatelja, delovno mesto za inštruktorje in sobo za računalniško opremo. Tako se zmanjšata medsebojni vpliv posameznih funkcij simulatorja in uporaba tekstilnih oblog na tleh ter stenah prostorov z namenom zadušitve neželenih odbojev zvoka znotraj prostorov. Gradbena in obrtniška dela je med poletnimi počitnicami ter med mednarodnim tečajem za kontrolorje združenih ognjev, ki je jeseni 2018 potekal v šoli, z veliko prilagajanja uspešno izvedlo podjetje iz Artiča. Po podpisu pogodbe je pogodbeni partner Quantadyn Corp. začel načrtovati in sestavljati simulator po zahtevah naročnika, pri čemer je predstavljala glavni izziv omejena višina sobe, ki je bila v šoli za usposabljanje kontrolorjev predvidena za namestitev kupole simulatorja. Na pripravljalnem sestanku junija 2018 je podjetje predstavilo podrobnosti tehnične rešitve in z naročnikom uskladi-lo končne rešitve za simulator. Simulatorji iz družine AAJTS so načeloma vsi arhitekturno enako izdelani, vendar se vsak izmed njih individualno zgradi po zahtevah naročnika. Simulator, ki je bil zgrajen za šolo za usposabljanje kontrolorjev Slovenske vojske, je tako poseben po dodatni delovni postaji, ki po televizijskih zaslonih omogoča istočasno analiziranje pravkar opravljenega usposabljanja, medtem ko se v kupoli simulatorja že usposablja naslednji slušatelj. Dodatna delovna postaja obenem omogoča spremljanje usposabljanja v simulatorju za potrebe prikaza gostom ali drugim slušateljem brez njihovega vstopa v prostor s kupolo simulatorja, lahko tudi kot dodatno delovno mesto za simuliranje bataljonske celice za ognjeno podporo.

SESTAVLJANJE IN TESTIRANJE SIMULATORJA

Sestavljanje in testiranje simulatorja je bilo najprej izvedeno v prostorih proizvajalca. Po uspešno opravljenih tovarniških testiranjih je bil simulator razstavljen in prepeljan v prostore šole na letališču Cerklje ob Krki. Postavitev simulatorja je opravila tehnična skupina proizvajalca. Sestavljanje in izvedba vseh testiranj sta trajala dva tedna. Medtem je bilo izvedeno usposabljanje skupine inštruktorjev, ki bodo kot uporabniki upravljali simulator. V okviru testiranj je pogodbenik opravil tudi samoocenjevanje lastnosti simulatorja, ki je podlaga za njegovo akreditacijo. Simulator je bil uradno akreditiran januarja 2019. Ima zagotovljeno tehnično podporo proizvajalca podjetja Quantadyn Corp. za naslednji dve leti. Pogodba vsebuje podporo na lokaciji simulatorja, oddaljeno podporo in redne posodobitve programske opreme.

PROJEKCIJSKA KUPOLA

Simulator predstavlja zahtevam naročnika prilagojeno različico sistema AJTS (angl. Advanced JTAC Training System), ki je v široki

uporabi v oboroženih silah ZDA. Tam sicer uporabljajo več kot 80 simulatorjev iz družine AJTS. Slovenski simulator je sestavljen iz štirih glavnih delov. Osrednji del simulatorja predstavlja projekcijska kupola, na kateri se na ukrivljeni platneni zaslon čez sedem projektorjev visoke resolucije projicira slika terena, kot jo s svojega položaja vidi slušatelj. Zaslon ima horizontalni vidni kot 220 in vertikalni vidni kot 60 stopinj. Projekcijsko platno je napeto na samostojecho nosilno konstrukcijo, ki ima na zgornjem delu nameščene tudi projektorje. V nosilno konstrukcijo je pritrjenih sedem profesionalnih projektorjev proizvajalca Barco z resolucijo 2560 x 1600 točk, projektorji omogočajo tudi projekcijo slike v infrardečem spektru. Vsak projektor projicira na platno del celotne slike, pri čemer se njihove projekcijske površine med seboj minimalno prekrivajo. Za natančno prileganje skrbi posebej razvita programska oprema, ki po potrebi samodejno prilagaja sliko vsakega posameznega projektorja. Za dodatno resničnost je simulator opremljen s prostorskim ozvočenjem z možnostjo nastavitve glasnosti. Slušatelj ima na razpolago opremo, ki jo pri svojem delu sicer uporablja kontrolor. Del opreme, na primer daljnogled, laserski merilnik razdalje in laserski osvetljevalec, je v fizični obliki. Radijske naprave, sprejemnik videoslike in GPS-sprejemnik so prikazani na dveh ločenih zaslonih na dotik. Vse fizične naprave imajo vgrajene LCD-zaslone, na katerih je prikazan pogled skozi napravo glede na njeni usmerjenost in izbrano funkcijo, sliko na zaslonu pa je ustvaril računalniški sistem. Na drugi strani je značilnost opreme, ki je prikazana na dveh zaslonih na dotik, visoka realnost simuliranja vsake naprave, pri čemer so zunanji videz, tipke za upravljanje, videz zaslona ter vse funkcije vključno z meniji popolnoma identični tistim na pravi napravi. Slušatelj med usposabljanjem uporablja vso osebno vojaško opremo, vključno z orožjem, svoje slušalke in ob nočnem usposabljanju tudi očala za nočno gledanje. Velikost kupole simulatorja omogoča usposabljanje največ enega para kontrolorjev. Ob niju je zmeraj tudi poveljnik kopenske enote, od katerega kontrolor v taktični situaciji prejema zahteve za ognjeno podporo. Kopenski poveljnik je lahko v simulatorju poveljnik voda ali čete iz sestave SV, s čimer se tudi on praktično usposablja za uporabo združene ognjene podpore. Če teh ni, je lahko kopenski poveljnik tudi inštruktor za kontrolorje združenih ognjev. Ta ima ob strani kupole simulatorja svojo delovno postajo z zaslonoma, na katerih spremlja in po potrebi usmerja taktično situacijo, izvajanje scenarija ter potek vseh komunikacij. Ker je kupola simulatorja nameščena v ločenem prostoru, je medsebojni vpliv oseb, ki sodelujejo pri usposabljanju v simulatorju, minimalen.

DELOVNE POSTAJE ZA INŠTRUKTORJE IN IZVAJALCE DRUGIH NALOG

Drugi sklop simulatorja predstavlja delovne postaje za inštruktorje in izvajalce posameznih nalog v scenariju, ki so nameščene na skupni delovni mizi v sosednjem prostoru. Središče delovanja predstavlja delovna

postaja za inštruktorja, s katere se izvajajo celotno upravljanje simulatorja in priprava ter izvajanje vseh scenarijev. S te delovne postaje zaganjajo celotni simulator, spremljajo njegovo delovanje, odpravljajo manjše napake pri delovanju računalniške opreme in ga lahko tudi izključijo. Zaradi večjega števila računalniških sklopov in kompleksnega operacijskega sistema traja zagon celotnega sistema do 15 minut, napake, ki so največkrat posledica odstopanja od zahtevanega zaporedja zagona posameznih sklopov, pa zahtevajo ponoven zagon takšnega sklopa. Delovna postaja pilota je namenjena upravljanju letala, ki izvaja zračno ognjeno podporo, na njej pa deluje usposobljen pilot iz sestave letalske ali helikopterske enote SV. Pilot lahko izbere poljuben tip vojaškega letala ali helikopterja, vsi modeli v vizualnem, aerodinamičnem in funkcionalnem pogledu pa odražajo resnično stanje. Pilot med izvajanjem scenarija upravlja letalo, komunicira s slušateljem v kupoli in bojno deluje skladno s prejeto nalogo. Med letenjem je letalnik kot v resničnosti izpostavljen vojaškimi grožnjam iz okolja. Z delom v simulatorju se usposablja tudi pilot, tako z vidika izvajanja predpisanih postopkov pri izvajanju zračne ognjene podpore kot pri njeni taktični izvedbi. Delovna postaja je namenjena večinoma pilotu, na njej pa se lahko prikaže in upravlja

PROJEKCIJSKA KUPOLA OMOGOČA USPOSABLJANJE ENEGA PARA KONTROLORJEV, OB KATERIH JE INŠTRUKTOR S SVOJO DELOVNO POSTAJO.

kateri koli element v scenariju, na primer vozilo, oborožitveni sistem, posameznik, ladja itn. Vsaka delovna postaja je opremljena z enim glavnim zaslonom velikosti 40 col, na katerem se prikazujejo pomembnejše funkcije in pogledi, torej zemljevid scenarija s taktično sliko, pregled, status in upravljanje vseh elementov v scenariju ter pogled iz pilotske kabine. Na delovnih postajah so tudi dopolnilni zasloni, na katerih so prikazane aktivnosti izvajanja scenarija, kar vključuje premik objekta, odmet orožja, zadetek in uporabo komunikacij. Na dodatnem zaslonu so skupaj prikazani osrednji pogled iz kupole simulatorja, pogled skozi opazovalno napravo in pogled iz poljubne točke v prostoru. Vsa delovna mesta so opremljena s slušalkami in mikrofoni, delovno mesto pilota pa ima še krmilne palice za upravljanje letalnika in senzor obračanja glave.

RAČUNALNIŠKI PROCESNI DEL

Tretji sklop simulatorja predstavlja računalniški procesni del. Posamezni računalniški sklopi so nameščeni v treh računalniških omaricah. Sestavni del vsake je sistem za neprekinjeno napajanje, ki omogoča nemoteno delovanje simulatorja ob prekinitvi električne napetosti. Računalniški del je sestavljen iz več računalniških grafičnih postaj, računalnika za upravljanje scenarija,

strežnika z nameščeno bazo podatkov ter računalnika za upravljanje zvočnega sistema. Grafične postaje izvajajo preračunavanje pogleda za vsak vidni kanal posebej, na primer za vsakega od projektorjev, delovno postajo pilota in inštruktorja ter za pogled opazovalne naprave. Zaradi visoke zahtevane frekvence osveževanja vsakega pogleda so postaje opremljene z zmogljivimi grafičnimi karticami. Vsi računalniki so tudi namensko zgrajeni po zahtevah naročnika za vgradnjo v vojaške simulacijske sisteme. Enak računalnik se uporablja za izvajanje scenarija in celotnega simulatorja. Simulator pri svojem delovanju uporablja bazo podatkov z digitalnimi zemljevidi in elementi. Digitalni zemljevidi pokrivajo skoraj ves planet, podatki za posamezna območja pa vsebujejo različne podrobnosti. Podatki so vedno sestavljeni iz tridimenzionalnega modela reliefa, v katerem predstavlja resolucija medsebojno oddaljenost posameznih višinskih točk in zračnih posnetkov terena. Pri tem predstavlja resolucija velikost posamezne točke slike. Za usposabljanje so primerna območja z resolucijo slike, ki je boljša od 15 metrov na točko, večina usposabljanj pa poteka na območjih, ki imajo resolucijo boljšo od dveh metrov in že vnesene realne objekte, torej hiše, ceste, mostove, zidove in ograje. Baza digitalnih zemljevidov vsebuje tudi manjša območja, ki

so pripravljena v resoluciji *visoke realnosti* in odražajo resnični videz lokacije z vsemi podrobnostmi, kot so na primer razpored, oblika in dimenzije stavb, barve pročelij, videz balkonov, razpored vratnih in okenskih odprtín, videz strehe itn. Zemljevidi so nameščeni na strežniku, kar omogoča uporabo zemljevidov tudi drugim povezanim simulacijskim sistemom v Slovenski vojski. Simulator uporablja pri pripravi scenarijev bazo podatkov z več kot 4000 elementi. Baza elementov vsebuje različne tipe letalnikov, civilnih in vojaških vozil, oborožitvenih sistemov, orožij, grajenih in naravnih objektov, oseb in živali. Vsak element ima vnaprej določene lastnosti in videz, ki se spreminjajo glede na stopnjo poškodovanosti ob zadetku. Njihovo premikanje lahko poteka popolnoma samodejno, s proženjem inštruktorja ali ročno. Simulator je mogoče z namenskiimi protokoli za izmenjavo podatkov povezati z drugimi simulacijskimi sistemi. V tem primeru so vsi elementi, njihova lokacija, stanje in aktivnosti vidni tudi v povezanem sistemu.

DELOVNA POSTAJA ZA ANALIZO USPOSABLJANJA

Četrti in zadnji sklop simulatorja je ločena delovna postaja za analizo usposabljanja. Računalniški sistem namreč samodejno snema

vsako izvedeno usposabljanje in ga zapisuje za potrebe poznejšega pregledovanja ali analize. Shranjeni so podatki o lokaciji in času izvajanja scenarija, vremenskih razmerah, vseh sodelujočih elementih ter njihovih aktivnostih, delovanju opreme, ki jo uporablja kontrolor, in komuniciranju med sodelujočimi. Vsak izmed zapisov ima natančno opredelitev na časovni premici. Shranjen zapis se lahko kadar koli ponovno pregleda ali prikaže v celoti ali po izbranih intervalih, najpogosteje za potrebe analize izvedbe, ki jo inštruktor izvaja skupaj s slušateljem takoj po končanem usposabljanju. Pri tem je treba dodati, da pri običajni konfiguraciji simulatorja med trajanjem takšne analize to pomeni časovni zamik usposabljanja naslednjega slušatelja, kar zmanjšuje število usposabljanj, ki jih lahko izvedemo na dan. Z dodatno delovno postajo se izognemo povečani porabi časa, hkrati pa se lahko ista uporablja tudi za simu-

sodelujejo v regionalni pobudi za usposabljanje kontrolorjev. Glavna prednost simulatorja je možnost izvajanja zahtevnejših scenarijev, ki vključujejo istočasno kontrolo več različnih letalnikov. Navedeno je v realnem okolju skoraj nemogoče doseči, saj enote vojaškega letalstva za usposabljanje kontrolorjev zaradi omejenega števila letalnikov in delovanja na različnih nalogah redko dodelijo več kot en letalnik. Usposabljanje kontrolorjev z enim letalnikom sicer zadovoljuje zahteve usposabljanja začetnikov ali slušateljev na tečaju, za kakovostno izpopolnitev znanja pa je v sodobnih razmerah premalo učinkovito. Nasprotno simulator na tem področju ne postavlja nobenih omejitev glede zahtevnosti scenarija, obenem pa ni odvisen od trenutnih vremenskih razmer, ki onemogočajo pravo letenje. Vremenske razmere lahko simulira brez omejitev in tako še dodatno oteži izvedbo taktične naloge. Scenarije, ki se izvajajo

pred začetkom izvajanja scenarija. Vremenski pogoji se lahko spreminjajo tudi med izvajanjem scenarija. Pripravljene scenarije je mogoče posodabljeni in izpopolnjevati za nadaljnjo uporabo, v tehničnem smislu je mogoč tudi njihov prenos med posameznimi simulatorji, kadar simulatorji delujejo na identični programski opremi.

SIMULATOR JE VELIKA PRIDOBITEV ŠOLE ZA USPOSABLJANJE KONTROLORJEV IN SLOVENSKO VOJSKO

Novi simulator predstavlja veliko pridobitev za regionalno šolo, ki deluje v okviru 15. polka vojaškega letalstva, in za Slovensko vojsko kot celoto ter je temelj za nadaljnji kakovostni preskok na področju usposabljanja kontrolorjev združenih ognjev. Šola se bo zato v prihodnosti osredotočila na zagotavljanje ustrezne kadrovske dopolnitve z

DELOVNE POSTAJE ZA INŠTRUKTORJE IN PILOTE

liranje dodatnih elementov poveljevanja in kontrole v sistemu združenih ognjev, na primer bataljonske celice za ognjeno podporo.

UPORABA SIMULATORJA PRI DELOVANJU ŠOLE ZA USPOSABLJANJE KONTROLORJEV

Usposabljanje v simulatorju za kontrolorja združenih ognjev v šoli poteka v okviru t. i. simulacijskih tednov za potrebe enot SV, v okviru tečajev za kontrolorje ter za potrebe vključevanja v mednarodno vojaško vajo Jadranski udar. Simulator je namenjen tako začetnemu usposabljanju kot usposabljanju za ohranjanje znanja, po potrebi tudi za pripravo na izvedbo določenih nalog. V okviru rednih ali dodatnih simulacijskih tednov bo na razpolago tudi sosednjim državam iz Srednje Evrope in Zahodnega Balkana, ki

na novem simulatorju, pripravljajo inštruktorji šole za usposabljanje kontrolorjev. Priprava vsakega novega scenarija se začne z določitvijo o vrsti naloge, torej o opazovalnici, konvoju in urbanem okolju, vrsti zračne podpore in izbiri lokacije. Na izbrano območje se razmestijo lastne in nasprotnikove sile, opredeljene do ravni vojaka, vozila in oborožitveni sistemi, temu se dodajo še lokalni nevojaški elementi, kot so civilisti, vozila, objekti, drevesa itn. Za vsakega izmed teh elementov se določi njihova lokacija, pot in proženje premikanja ter aktivnosti, ki jih izvajajo. Večina premikov in aktivnosti se začne ob izpolnitvi pogoja ali po vnaprej določeni časovnici, mogoča pa je tudi naknadna ročna določitev premikanja in delovanja. Datum in čas izvajanja aktivnosti se skupaj z vremenski pogoji lahko določita neposredno

inštruktorji in poglobitev razumevanja simulatorja z uporabniškega ter tehnološkega vidika. Za izboljšanje tega bo šola v prihodnjem letu iskala osebo z znanjem s področja informatike in komunikacij, najprej s polnim namenom obvladovanja simulatorja v samostojnem delovanju, pozneje pa tudi pri povezovanju s sorodnimi simulacijskimi sistemi v Slovenski vojski ter tujini. Slovenska vojska bo tudi v prihodnjih letih nadaljevala usposabljanje kontrolorjev. Zato pripadnike SV, ki jih področje usmerjanja zračne podpore zanima in menijo, da so sposobni uspešno opravljati naloge kontrolorja združenih ognjev, inštruktorja, ali jih zanima delo tehničnega skrbnika simulatorja, vabimo, da se za informacije o tem pozanimajo v šoli za usposabljanje kontrolorjev v Cerkljah ob Krki. ■

ČINI V SLOVENSKI VOJSKI
SLOVENIAN ARMED FORCES RANKS
GRADES DES FORCES ARMEES SLOVENES

* MORNARIŠKA KOMPONENTA / NAVAL COMPONENT / LA COMPOSANTE MARINE

OR-7 vodnik (švod.) First Class (SFC) Agent-chef Chief Petty Officer (CPO) Maître	OR-8 višji štabni vodnik (všvod.) Master Sergeant (MSG) Adjutant *Senior Chief Petty Officer (SCPO) *Premier maître	OR-8 praporščak (prap.) First Sergeant (1SG) Adjutant *Senior Chief Petty Officer (SCPO) *Premier maître	OR-9 višji praporščak (vprap.) Sergeant Major (SGM) Adjutant-chef *Master Chief Petty Officer (MCPO) *Maître principal	OR-9 štabni praporščak (šprap.) Command Sergeant Major (CSM) Major *Master Chief Petty Officer (MCPO) *Maître principal	OR-9 višji štabni praporščak (všprap.) Sergeant Major of the Armed Forces (SMAF) Major *Master Chief Petty Officer of the Navy (MCPON) *Major
OF-5 podnik (pk.) Colonel (COL) Colonel	OF-6 brigadir (bg.) Brigadier General (BG) Général de brigade	OF-7 generalmajor (genmaj.) Major General (MG) Général de division		OF-8 generalpodpolkovnik (genppk.) Lieutenant General (LTG) Général de corps d'armée	OF-9 general (gen.) General (GEN) Général d'armée
OF-5 podnik (pk.) Colonel (COL) Colonel	OF-6 kapitan (kap.) Rear Admiral (lower half) (RDML) Contre-amiral	OF-7 kontraadmiral (kadm.) Rear Admiral (RADM) Vice-amiral		OF-8 viceadmiral (vadm.) Vice Admiral (VADM) Vice-amiral d'escadre	OF-9 admiral (adm.) Admiral (ADM) Amiral
VIŠJI VOJAŠKI USLUŽBENCİ (VUU) SENIOR MILITARY SPECIALISTS (SMS) SPECIALISTES MILITAIRES 1 ^{er} NIVEAU					
IX. razred Class IX Classe IX	X. razred Class X Classe X	XI. razred Class XI Classe XI	XII. razred Class XII Classe XII	XIII. razred Class XIII Classe XIII	XIV. razred Class XIV Classe XIV
XV. razred Class XV Classe XV	XV. razred Class XV Classe XV	XV. razred Class XV Classe XV	XV. razred Class XV Classe XV	XV. razred Class XV Classe XV	XV. razred Class XV Classe XV

Priprava: Šola za tuje jezike CVŠ in Oddelék za odnose z javnostmi ČŠSV, izdaja: Revija SV

ČINI V SLOVENSKI VOJSKI

VOJAKI

OR-2
poddesetnik (pdes.)

OR-3
desetnik (des.)

OR-4
naddesetnik (ndes.)

OR-5
vodnik (vod.)

OR-6
višji vodnik (vvod.)

OR-7
štabni vodnik (švod.)

OR-8
višji štabni vodnik (všvod.)

OR-8
praporščak (prap.)

OR-9
višji praporščak (vprap.)

OR-9
štabni praporščak (šprap.)

OR-9
višji štabni praporščak (všprap.)

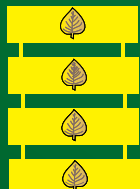
ČASTNIKI

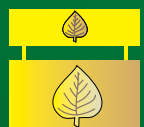
OF-1
poročnik (por.)

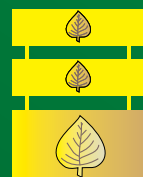
OF-1
nadporočnik (npor.)

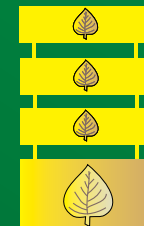
OF-2
stotnik (st.)

OF-3
major (maj.)

OF-4
podpolkovnik (ppk.)

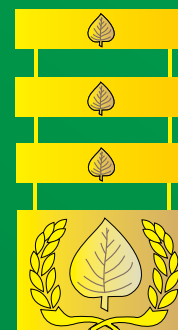
OF-5
polkovnik (pk.)

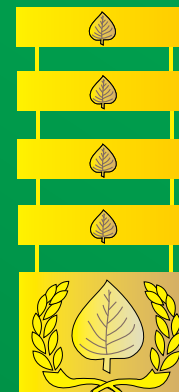
OF-6
brigadir (bg.)

OF-7
generalmajor (genmaj.)

OF-8
generalpodpolkovnik (genppk.)

OF-9
general (gen.)

GENERALI

MORNARIŠKI ČASTNIKI

OF-1
poročnik korvete (pork.)

OF-1
poročnik fregate (porf.)

OF-2
poročnik bojne ladje (porbl.)

OF-3
kapitan korvete (kapk.)

OF-4
kapitan fregate (kapf.)

OF-5
kapitan bojne ladje (kapbl.)

OF-6
kapitan (kap.)

OF-7
kontraadmiral (kadm.)

OF-8
viceadmiral (vadm.)

OF-9
admiral (adm.)

ADMIRALI

NIŽJI VOJAŠKI USLUŽBENCI (NVU)

I. razred

II. razred

III. razred

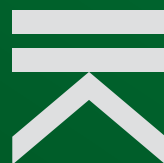
IV. razred

V. razred

VI. razred

VII. razred

VIII. razred

IX. razred

X. razred

XI. razred

XII. razred

XIII. razred

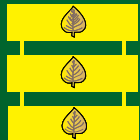
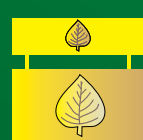
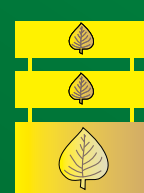

XIV. razred

XV. razred

VIŠJI VOJAŠKI USLUŽBENCI (VVU)

VOJAKI
ENLISTED GRADES
MILITAIRES DU RANGOR-2
poddesetnik (pdes.)
Lance Corporal (LCPL)
Soldat de 1re classe
*Seaman Apprentice (SA)
*Matelot breveteOR-3
desetnik (des.)
Corporal (CPL)
Caporal
*Seaman (SN)
*Quartier-maître de 2^e classeOR-4
naddesetnik (ndes.)
Master Corporal (MCPL)
Caporal-chef
*Petty Officer Third Class (PO3)
*Quartier-maître de 1re classeOR-5
vodnik (vod.)
Sergeant (SGT)
Sergent
*Petty Officer Second Class (PO2)
*SergentOR-6
višji vodnik (vvod.)
Staff Sergeant (SSG)
Sergent-chef
*Petty Officer First Class (PO1)
*Maîtreštabni vodnik (štvo.)
Sergeant Major (SM)
Sergent-major
*Chief Petty Officer (CPO)
*Maître-chefČASTNIKI
OFFICERS
OFFICIERSOF-1
poročnik (por.)
Second Lieutenant (2LT)
Sous-lieutenantOF-1
nadporočnik (npor.)
First Lieutenant (1LT)
LieutenantOF-2
stotnik (st.)
Captain (CPT)
CapitaineOF-3
major (maj.)
Major (MAJ)
CommandantOF-4
podpolkovnik (ppk.)
Lieutenant Colonel (LTC)
Lieutenant-colonelpolkovnik (pk.)
Colonel (COL)
ColonelMORNARIŠKI ČASTNIKI
NAVY OFFICERS
OFFICIERS SUBALTERNES / SUPERIEURSOF-1
poročnik korvete (pork.)
Ensign (ENS)
Enseigne de vaisseau 2^e classeOF-1
poročnik fregate (porf.)
Lieutenant Junior Grade (LTJG)
Enseigne de vaisseau 1re classeOF-2
poročnik bojne ladje (porbl.)
Lieutenant (LT)
Lieutenant de vaisseauOF-3
kapitan korvete (kapk.)
Lieutenant Commander (LCDR)
Capitaine de corvetteOF-4
kapitan fregate (kapf.)
Commander (CDR)
Capitaine de frégatekapitan bojnega ladja (kapbl.)
Captain (CAPT)
Capitaine de vaisseauNIŽJI VOJAŠKI USLUŽBENCI (NVU)
JUNIOR MILITARY SPECIALISTS (JMS)
SPECIALISTES MILITAIRES 2e NIVEAUI. razred
Class I
Classe III. razred
Class II
Classe IIIII. razred
Class III
Classe IIIIV. razred
Class IV
Classe IVV. razred
Class V
Classe VVI. razred
Class VI
Classe VIVII. razred
Class VII
Classe VIIVIII. razred
Class VIII
Classe VIIINA SELEKCIJI IŠČEJO
MOTIVIRANE
BODOČE ČASTNIKE

Od 15. do 26. julija je v Mariboru, Ljubljani in na Bohinjski Beli potekala selekcija za častnike Slovenske vojske, ki bodo januarja 2020 začeli šolanje na Šoli za častnike kot 32. generacija. Selekcija se izvaja vsako leto poleti. Na njej morajo kandidinke in kandidati poleg doseganja formalnih pogojev ob številnih psihofizičnih preizkusih pokazati veliko motivacije ter voditeljskih sposobnosti. Le najboljši, ki uspešno opravijo vse teste, razgovore, preizkuse in zahtevne naloge, se lahko vpišejo na Šolo za častnike ter po usposabljanju prejmejo čin poročnik. Obiskali smo jih na dan pohoda v okolici Bohinjske Bele, ko so na delovnih točkah reševali različne miselne naloge.

Besedilo: Jerneja Grmadnik
Foto: Robert Cotič

Pogoji za udeležbo na selekciji za častnike so starost do 30 let, visokošolska izobrazba oziroma zaključna faza študija, kar pomeni, da morajo kandidati študij končati vsaj do začetka šolanja na Šoli za častnike, ustrežna zdravstvena sposobnost in uspešno opravljen varnostni preizkus. Letos se je začetne faze selekcije udeležilo 35 kandidatov, izmed njih sedem deklet. Predzadnji dan izbora, ko smo jih spremljali

pri terenskem premagovanju ovir, jih je bilo še 29, izmed katerih je bilo pet deklet. »Kandidati so končali različne študijske programe. Prevladujejo obramboslovci Fakultete za družbene vede in študenti Fakultete za strojništvo, na kateri se šolajo bodoči piloti. Pripadnikov stalne sestave Slovenske vojske je 15, povprečna starost udeležencev selekcije je okoli 27 let,« je pojasnil vodja terenskega dela selekcije stotnik Jure Repina iz Šole za častnike.

ZAHTEVEN POHOD
IN LE TRI URE SPANJA

Skupino kandidatov na selekciji za častnike smo pričakali na eni izmed delovnih točk na vadišču Mačkovec v okolici Bohinjske Bele. Ta dan so morali opraviti dobrih 20 kilometrov dolg pohod, ob tem pa izpolnjevati različne ukaze, naloge in uganke. Pred njimi je bilo na razgrnjenem šotorskem platnu položenih nekaj predmetov, med drugim našitek slovenske zastave, napol sestavljena kocka, radirka, kompas, vojaški priročnik, zemljevid in drugo. Na voljo so imeli nekaj minut, da so si čim bolj zapomnili podrobnosti, saj so morali ob koncu pohoda opisati videne predmete oziroma sestaviti kocko. »Danes nadaljujemo zadnji del selekcijskega postopka, na sporedu je drugi del pohoda z delovnimi točkami. Naloge so bolj kognitivne narave – zmožnost pomnjenja, logično razmišljanje, zmožnost povezovanja nekih delov v celoto z nenapovedanimi testi in natančno izpolnjevanje navodil,« je razložil stotnik Jure Repina ter dodal, da je

KANDIDATI SO OPRAVILI 20-KILOMETRSKI POHOD.

NA DELOVNIH TOČKAH SO REŠEVALI RAZLIČNE MISELNE NALOGE.

KANDIDAT TILEN SOVIČ

Sem štipendist Slovenske vojske za pilota in študent Fakultete za strojništvo. Na selekcijo sem se pripravljaj pol leta. V tem času sem povečal intenzivnost treningov in začel redno hoditi na pohode. Največji izziv se mi je zdel privaditi se na to, da so dnevi veliko daljši zaradi zgodnjega vstajanja in poznega odhoda k počitku. Občutki so do zdaj dobri in upam, da mi bo na koncu uspelo.

KANDIDAT MITJA CERAR

Sem pripadnik stalne sestave Slovenske vojske, zaposlen v 132. gorskem polku. V vojski sem že več kot štiri leta in sem prvič na selekciji. Stalno delo v enoti je dovolj fizično zahtevno, zato se na selekcijo nisem posebej pripravljaj. Pri

kolegih oziroma poveljujočih sem se pozanimaj, kako poteka izbor, in pridobil nekaj izkušenj tistih, ki so že bili uspešni. Pričakoval sem, da bo izbor bolj kot fizično psihično naporen, in res je tako. Psihični pritisk je najtežji del. Z drugimi kandidati se spodbujamo in si pomagamo.

KANDIDATKA KATJA ŽELEZINGER

Končala sem Zdravstveno fakulteto in zdaj se usposabljam v Vipavi. Pred pol leta sem se odločila, da se pridružim vojski.

Delo se mi zdi dinamično, veliko je športnih aktivnosti in možnosti za usposabljanja. O selekciji sem prebrala na spletu in zdelo se mi je smiselno, da se v okviru temeljnega vojaškostrokovnega usposabljanja še bolje fizično ter psihično pripravim na izbor. Zelo sem motivirana, vendar so psihofizični naporji zares težki, tako da je treba biti dovolj močan.

selekcija kompleksen postopek. Med drugim morajo kandidati opraviti preizkuse gibalnih sposobnosti, test plavanja, psihološke teste in razgovore. Nato sledi še terenski del, pred katerim jim zadožijo opremo. Prvi del izbora poteka v Ljubljani in Mariboru, terenski del v drugem tednu pa na območju Bohinjske Bele. Tu se izvajajo številni preizkusi v naravi, med drugim premagovanje strahu pred višino in zaprtimi prostori, več zahtevnih pohodov, premagovanje voditeljskih ovir in različne naloge, vse to ob pomanjkanju spanca. »Pred pohodom z različnimi nalogami poskrbimo, da kandidati spijo le tri ure. To je še dodaten stresni faktor,« je pojasnil vodja terenskega dela selekcije.

ODZIVANJE SPREMLJAJO PSIHOLOGI

Kandidate spremljajo inštruktorji in pripadniki Šole za častnike ter drugih enot, skrbno pa njihovo odzivanje spremljajo tudi psihologi Slovenske vojske. Ti vrednotijo njihovo ravnanje in ocenjujejo voditeljske zmožnosti. »Kljub vsem opravljenim nalogam je lahko na koncu ocena psihologa za nekoga negativna,« je opozoril stotnik. Poudaril je, da je namen preizkusov kandidate

privesti v stresne položaje, v katerih morajo obvladovati povečan psihofizični pritisk in se primerno odzivati. Če si telesno bolje pripravljen, je tudi psiha močnejša,« je izpostavil stotnik Jure Repina in dodal, da je prav tako velik dejavnik motivacija. »Tistim, ki mogoče ne izpolnijo vseh standardov fizične pripravljenosti, omogočimo popravni izpit. Imajo tri mesece časa, da popravijo formo. Pri tem pa je najpomembnejša psihološka trdnost, saj se pokaže, kako močno je nekdo motiviran.« Izbor je sicer pripravljen tako, da ne zahteva vojaškega predznanja, saj je cilj selekcije predvsem iskanje bodočih voditeljev. Tisti, ki še nimajo opravljenega temeljnega vojaškostrokovnega usposabljanja, bodo šolanje začeli septembra v Vipavi, januarja 2020 pa se v Kadetnici Maribor začne eno leto trajajoče šolanje na Šoli za častnike.

ZAPLETEN ORGANIZACIJSKI POSTOPEK

V selekcijo je vključenih veliko enot Slovenske vojske, ki podpirajo izvajalno enoto Šole za častnike Centra vojaških šol in vse njene izvajalce, od inštruktorjev do poveljnikov. Kot spremljevalci sodelujejo še podčastniki s Šole za podčastnike in pripadniki

Veščinskega centra v Vipavi. Za namestitve v Vojašnici Boštjana Kekca v Bohinjski Beli poskrbijo v 132. gorskem polku, izbor pa spremljajo tudi vsi psihologi Slovenske vojske. Za formalne postopke in pogodbe skrbijo v Sektorju za vojaške zadeve. »Selekcija je zahteven organizacijski postopek, v katerem sodelujemo številni pripadniki Slovenske vojske,« je poudaril stotnik Repina. Predzadnji dan selekcije se je končal z vidno izčrpanimi kandidati, ki jim preizkušnja prav gotovo niso olajšali niti pripekajoče sonce in visoke temperature, vendar tudi z olajšanjem, ker je bilo zanje konec zahtevnih nalog. Sledila je namreč le še razglasitev tistih, ki so selekcijo uspešno opravili. V 32. generaciji Šole za častnike bo 23 posameznikov, ki so uspešno opravili selekcijo. Med njimi bodo sedem pripadnikov stalne sestave in štiri kandidatke, prav tako pripadnice stalne sestave. Želimo jim uspešno šolanje in še več uspešno premaganih izzivov. ■

V NOVO ŠTUDIJSKO LETO S PROGRAMOM KRIZNI MANAGEMENT

Fakulteta za organizacijske vede v Kranju, ki je ena izmed ustanovnih članic Univerze v Mariboru, je v preteklosti kot ena prvih fakultet v slovenskem prostoru omogočila izobraževalne programe s področja organizacije in menedžmenta. Najnovejši študijski program je dodiplomski visokošolski študijski program Krizni management, ki ga bodo na fakulteti začeli prvič izvajati 1. oktobra v študijskem letu 2019/2020. Fakulteta za organizacijske vede, ki ima več kot 60 let tradicije, je do zdaj na različnih stopnjah izšolala več kot 1500 diplomantov iz obrambnega sistema Republike Slovenije, največ iz vrst Slovenske vojske.

Besedilo: Marko Pišlar
Foto: Bruno Toič

60 LET RAZVOJA ORGANIZACIJSKIH VED V SLOVENIJI

Fakulteta za organizacijske vede Univerze v Mariboru je v preteklem letu praznovala 60 let razvoja organizacijskih ved, saj je bila ustanovljena leta 1958 v Kranju kot Zavod za izobraževanje in proučevanje organizacije dela. Kot prva fakulteta v slovenskem prostoru je tako omogočila izobraževalne programe s področja organizacije in menedžmenta, ki jih nenehno posodablja

ŠTUDIJSKI PROGRAM KRIZNI MANAGEMENT BO PRVIČ POTEKAL OD 1. OKTOBRA V ŠTUDIJSKEM LETU 2019/2020.

in razvija na različnih področjih preučevanja. V svoji šestdesetletni zgodovini so zaposleni na fakulteti prestali marsikatero preizkušnjo, dosegli veliko ciljev in si postavljali nove ter pogumne izzive. Fakulteta za organizacijske vede trenutno samostojno izvaja pet študijskih programov, ki pokrivajo področje organizacijskih ved in menedžmenta. Vsi mednarodno akreditirani študijski programi so vsebinsko in kakovostno primerljivi s sorodnimi študiji po svetu. Na vseh treh stopnjah študija, torej dodiplomskem, podiplomskem in doktorskem, izvajajo študijske programe Inženiring poslovnih sistemov, Organizacija in management poslovnih in delovnih sistemov ter Organizacija in management informacijskih sistemov. Skladno s pomlajevanjem generacij novih študentov se osvežujejo tudi študijski programi glede na potrebe delodajalcev in zahteve izobraževalnega trga. Visokošolski strokovni študijski program Management v športu je v študijskem letu 2017/2018 vpisala prva generacija študentov, ki bo prihodnje leto zagovarjala svoja diplomska dela.

KRIZNI MANAGEMENT LANI EDINI NOVO AKREDITIRAN PROGRAM V SLOVENIJI

Najnovejši študijski program, ki ga bo v študijskem letu 2019/2020 prvič izvedla kranjska fakulteta, je dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Krizni management, ki je bil pri Nacionalni agenciji RS za kakovost v visokem šolstvu (NAVVIS) akreditiran oktobra 2018. Dekan Fakultete za organizacijske vede red. prof. dr. Iztok Podbregar je razložil, da je bil to edini nov in akreditiran program v Republiki Sloveniji leta 2019. Študijski program za krizni menedžment je bil večinoma razvit zaradi potreb okolja, delodajalcev in širšega izobraževalnega prostora ter sledi zapolnitvi primanjkljajev na področju študijskih programov v Sloveniji, ki zagotavljajo znanje in kompetence za spoprijemanje z negotovostmi ter celovitim

FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE JE LANI PRAZNOVALA 60 LET DELOVANJA.

obvladovanjem tveganj v gospodarstvu in negospodarstvu. Profesor Podbregar je razložil, da je raziskava, ki so jo na fakulteti izvedli, dokazala primerno raven znanja o obvladovanju tveganj v Sloveniji, pokazala pa se je potreba po celovitejšem obvladovanju vseh sodobnih tveganj. Vsebina programa Krizni management je večdisciplinarna, vendar je povezana z organizacijskimi vedami. Študij varstvoslovja in obramboslovja preučuje to področje bolj s politološko-sociološkega vidika, saj gre pri prvem za preučevanje ter zagotavljanje varnosti posameznika in družbe, drugi študij pa se osredotoča bolj na področje obrambne in vojaške varnosti. Cilj novega študijskega programa je zato izobraziti diplomante, ki bodo sposobni posredovanja in reševanja kriznih situacij na področju notranjega obvladovanja tveganj v organizacijah, zunanjega obvladovanja tveganj v povezavi z organizacijami in zunanjega obvladovanja tveganj, ki segajo zunaj okvira organizacije. Namen študijskega programa je prav tako oblikovati mednarodno mrežo strokovnjakov, ki bo s primeri dobrih praks širila in izmenjevala znanje tudi zunaj slovenskega prostora. Diplomante bodo izobraževali na fakulteti z novim programom na različnih ravneh, in sicer na ravni manjših podjetij, lokalne skupnosti in drugih negospodarskih ter vladnih organizacij. Tudi drugi predstavniki nacionalne varnosti, kot so

Policija, Slovenska vojska in Civilna zaščita, morajo znati celovito obvladovati tveganja na vseh področjih. »Naš cilj je priprava programa, ki bo zagotovil znanje za vsa ta področja,« je razložil profesor Podbregar. Program je po njegovih ocenah dobra priložnost za Slovensko vojsko in njene pripadnike, kajti ti se pri izvajanju rednih nalog, ki so zelo zapletene, ves čas srečujejo s celovitim obvladovanjem tveganj. Takšen program jim bo po njegovih ocenah zagotovil dodatno širino, da bodo lažje prepoznavali okolje zunaj njihovega dela, saj glede na sodobne vrste groženj in tveganj novo znanje tudi potrebujejo. »Program je primeren za vse, ki se odločajo za zaposlitev v Slovenski vojski, za tiste, ki so v njej že zaposleni, in tudi za te, ki zapuščajo njene vrste ter želijo svojo poklicno pot po končani poklicni vojaški karieri nadaljevati v zasebnem varnostnem sektorju, pri gasilcih ali v drugih organizacijah.« Program Krizni management predvideva za vse, ki nimajo predhodnih izkušenj, poseben preizkus znanja. Pišejo ga tudi pripadniki SV, vendar se jim zaradi njihovih izkušenj in znanja ta prizna.

RAZPISALI 25 PROSTIH MEST ZA ŠTUDENTE

Med študenti iz Slovenije in tujine je veliko zanimanja za vpis v študijski program Krizni management. Za študijski program se sicer ne zanima veliko tujcev, kljub temu

pa se v zadnjih letih na vseh študijskih programih, ki jih izvaja fakulteta, povečuje zanimanje študentov z območja Zahodnega Balkana. Visokošolski strokovni študijski program Krizni management je triletni študijski program, ki obsega šest semestrov. Predmetnik je sestavljen iz obveznih študijskih vsebin, ki jih izvajajo predavatelji v obliki predavanj, vaj in seminarov. Dekan je poudaril, da fakulteta izvaja tudi določena elektronska predavanja na daljavo. Nepredvidljivo sodobno okolje in celovito obvladovanje tveganj sta zapleteni nalogi vodenja organizacij, ki ju težko preučujemo v splošnem. Program zato vključuje tudi posamezne izbirne predmete za tista področja, pri katerih se na podlagi zahtev okolja že kaže uvajanje celovitega obvladovanja tveganj in posledično preprečevanje kriz. Profesor Podbregar je razložil, da je program odprt in da lahko člani ter niza nove predmete. Tako celoviteje zajema morebitna nova organizacijska področja glede na posamezne vrste tveganj, na primer za delovanje v biološkem kontaminiranem okolju, pri zaščiti kritične infrastrukture, v letališkem okolju in še na veliko drugih področjih. Ob tem je poudaril, da je njihova želja, da s programom predstavijo znanje ne samo neprofitnim oziroma vladnim organizacijam, temveč tudi podjetjem. Pri izvedbi študijskega programa Krizni management bodo

sodelovali predavatelji z Univerze v Mariboru, s Fakultete za organizacijske vede, prav tako določeni zunanji strokovnjaki iz vrst sodstva, zdravstvenih organizacij, vojske, letališke dejavnosti in od drugod. Dr. Podbregar je razložil, da si želijo, da bi se v izvedbo programa vključilo še več strokovnjakov iz Slovenske vojske, ki so s habilitacijo pridobili pravico predavati na visoki šoli. Za študijsko leto 2019/2020 so za program Krizni management razpisali 25 mest. Nekaj je še prostih, zato vse zainteresirane vabijo k vpisu v študijski program. ■

DRŽAVNA UPRAVA ZDRUŽENA V ENO SPLETNO MESTO

Julija je začelo delovati osrednje spletno mesto državne uprave na naslovu gov.si. Tja se 2. septembra dokončno seli stran Ministrstva za obrambo, do 15. oktobra pa mora biti pripravljen seznam vseh spletnih mest, ki bodo do konca projekta prenesena na gov.si. Projekt, ki ga vodi Ministrstvo za javno upravo v sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, se je začel leta 2016 in bo končan marca 2020. Vodja projekta Tina Kuliš in vsebinska vodja gov.si Tamara Mavko sta pojasnili prednosti enotne spletne strani ter kako hitro in preprosto brskati po področjih državne uprave.

Besedilo: Jerneja Grmadnik
Foto: www.gov.si

Redni obiskovalci spletne strani Ministrstva za obrambo (www.mo.gov.si) so lahko opazili, da je stran zamrzneva, ki ga vodi Ministrstvo za javno upravo v

delovala, saj se dokončno seli na enotno spletno mesto. Gov.si je rezultat projekta Prenova in optimizacija spletnih mest državne uprave, ki ga vodi Ministrstvo za javno upravo v

sodelovanju z Uradom Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. Najprej so se na novi naslov preselila spletna mesta 14 ministrstev, 11 vladnih služb, 31 organov v sestavi in 58

upravnih enot. Do marca 2020, ko se bo projekt končal, bo naknadno prenesenih še več kot 50 predstavitev spletnih mest državne uprave, večinoma vsebine diplomatsko-konzularnih predstavništev, in izbrana projektna spletna mesta. Ločeni, vendar z gov.si povezani, ostajajo storitveni portali, kot so eUprava, eDavki in SPOT (eVEM).

VEČJA PREGLEDNOST IN MANJ STROŠKOV

Namen projekta je po besedah vodje prenove Tine Kuliš z Ministrstva za javno upravo izboljšanje uporabniške izkušnje, zmanjšanje števila spletnih mest državne uprave in enotnejši nastop državne uprave na spletu. Tamara Mavko z Urada Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, ki bdi nad vsebinami, je ob tem poudarila, da je bilo na spletu preveč strani, ki so jih nepregledno odpirale različne službe: »To je zmotilo uporabnika, ki je ob iskanju določenega gesla odprl več uradnih strani. Vse niso bile posodobljene, zato so se tam informacije razlikovale ali bile celo napačne.« Tina Kuliš je poudarila, da je Slovenija le ena izmed številnih držav, ki se je lotila projekta združitve vsega na enem mestu po zgledu Velike Britanije. Dodala je, da so z analizo spletnih mest že med letoma 2014 in 2016 ugotovili izjemno povečanje števila

spletnih mest državne uprave: »Stanje je bilo nepregledno in brez kakršne koli uredniške politike, drago je bilo tudi vzdrževanje vseh strani, zato uvedba enotnega spletnega mesta pomeni manj nadaljnjih stroškov.« Za projekt prenove spletnih mest organov državne uprave je bilo v državnem proračunu predvidenih dobrih 520.000 evrov, od teh 412.700 evrov evropskega denarja.

»V projektu, ki ga je vlada potrdila leta 2016, je jasno opredeljeno, katere so tiste predstavitvene informacije, ki morajo biti del gov.si. Želimo, da ima državna uprava enotno predstavljene določene vsebine, kot so novice, storitve, javne objave itn. Povezave vodijo tudi do storitvenih portalov, kot sta eUprava in eDavki. Zdaj bo imel uporabnik občutek, da je vse povezano. Seveda so določene izjeme, ki bodo ostale samostojne, vendar si prizadevamo za čim enotnejši nastop,« je pojasnila Tina Kuliš. »Uredniki v organih državne uprave morajo urejati svoje strani znotraj gov.si, zadržani so za zagotavljanje natančnih, pravočasnih, popolnih in zakonsko skladnih vsebin. Naloga Urada Vlade Republike Slovenije za komuniciranje je, da urednikom pomagamo razvrstiti določene vsebine in smo njihov sogovornik ob vprašanjih,« je razložila Tamara Mavko. Sogovornici sta poudarili, da večina uporabnikov vsebine še vedno išče z Googlovim

iskalnikom. Ko bodo po končanem projektu prenove spletnih strani tako dostopali do različnih informacij s področja državne uprave, bodo iskane vsebine na gov.si med prvimi zadetki. Hkrati ne bo treba vedeti, katera služba državne uprave je odgovorna za katero področje. Na primer: če bo nekdo iskal geslo štipendije, se bo odprla glavna povezava z vsemi zbranimi informacijami glede štipendij, hkrati pa bo vidno, da je to področje, za katerega je zadolženo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. To bo v prihodnosti olajšalo delo področnih uradnikov, predvsem ob spremembi pristojnosti kakšnega področja, združitvi ministrstev, ukinitvi ali združitvi agencij in podobno, saj ne bo treba zapirati in odpirati strani, temveč izključno prenašati vsebine.

ZBIRAJO PRIPOMBE ZA IZBOLJŠAVE

Spletno mesto gov.si je vizualno zelo minimalistično. Sogovornici sta pojasnili, da tudi zato, da je združljivo s sistemi, ki jih uporabljajo ranljive skupine, na primer slepi in slabovidni. Kljub asketski podobi je mogoče, zlasti pri novicah, objavljati fotografije, videoposnetke, tonske izjave in podobno. Strani delujejo v odprtokodni aplikaciji SilverStripe. Vse informacije so v slovenskem jeziku, upravne vsebine s področij, ki poslujejo na dvojezičnem območju države, so na voljo še v italijanskem in madžarskem jeziku, osnovne informacije so na voljo tudi v angleščini. Gov.si ponuja pet glavnih zavihkov, in sicer Področja, kamor so uvrščene določene tematske vsebine, kot so zdravje, kultura, obramba, varnost in javni red, Državni organi, Zbirke, od katerih bosta za uporabnike, glede na raziskave, najbolj zanimivi področji javnih objav in delovnih mest, uporabna pa bosta tudi imenika institucij in oseb. Pod zavihkom Dogodki so zbrane vse napovedi dogodkov vseh področij državne uprave, ki se bodo lahko filtrirali glede na zanimanje. Podobno bo tudi z zavihkom Novice, tu bodo objavljene spremembe poslovanj, izjave za javnost, odpoklici živil, različni odzivi, pozivi itn. Kot sta poudarili sogovornici, je dober tudi iskalnik, ki lahko prihrani nekaj področnih klikov. Kdor želi po novem dostopati do strani Ministrstva za obrambo, lahko v iskalnik na gov.si vnese naziv ministrstva in dobi neposredno povezavo. Do strani Ministrstva za obrambo lahko dostopa tudi s klikom na zavihek Državni organi, nato pa preide na zavihek Ministrstva. Večina vsebine s področja varnosti je zbrana v zavihku Obramba, varnost in javni red/Obramba države. Novost je tudi, da bodo imeli inšpektorati svojo področno stran. Hkrati z Ministrstvom za obrambo se na gov.si seli spletna različica Revije SV, ki jo najdete na dnu strani, do vsebin pa dostopate s klikom na naslovnico aktualne številke revije. Osrednje spletno mesto se še dopolnjuje, je opozorila Tina Kuliš. »Načrtovali smo, da javnosti predstavimo minimalno sprejemljiv izdelek, zato stran še nastaja. Vsak dan dobivamo mnenja in odzive, pozitivne in kritične komentarje. Do konca projekta marca 2020 bi želeli še testirati uporabniško izkušnjo s profesionalno ekipo, ki bo dala določene napotke za optimizacijo,« je pojasnila vodja projekta in povabila uporabnike spleta k ocenjevanju ter dajanju predlogov za izboljšave. ■

NA GOV.SI SE SEPTEMBRA
SELI TUDI SPLETNA
RAZLIČICA REVJE SV.

REPUBLIKA SLOVENIJA
GOV.SI

Področja

Državni organi

Zbirke

Dogodki

Novice

Sodelujte

O spletišču

Išči

AKTUALNO

3. 7. 2019

Poslanci na obisku v 430. mornariškem divizionu SV

Člani Odbora za obrambo DZ so danes, v sredo, 3. julija, obiskali 430. mornariški divizion Slovenske vojske. Na začetku obiska sta jih nagovorila minister za obrambo Karl Erjavec in načelnica Generalštaba Slovenske vojske generalmajor Alenka Ermenc.

3. 7. 2019

Minister za obrambo in župan Občine Izola podpisala pismo o nameri glede zamenjave nepremičnin

Minister za obrambo Karl Erjavec in župan Občine Izola Danilo Markočič sta danes, v sredo, 3. julija, na Občini Izola podpisala pismo o nameri glede zamenjave nepremičnine v upravljanju ministrstva z nepremičninami občine.

Slovenska vojska

Uprava za zaščito in reševanje

Kritična infrastruktura

Postani vojak

Revija SV

Revija SV je mesečno interno glasilo, ki ga izdaja Ministrstvo za obrambo.

Katalog zmogljivosti slovenskih podjetij in inštitucij

NAJLEPŠI POČITNIŠKI SPOMINI S TABOROV

Tabori za otroke pripadnikov Slovenske vojske potekajo zadnjih nekaj let v štirih terminih, dva tedna v Fiesi in dva na Pokljuki. Slovenska vojska omogoči skupaj z zimskimi tabori 310 otrokom pripadnikov SV organizirano počitnikovanje. Dekleta in fantje različnih starosti iz vse Slovenije doživijo na taborih veliko zanimivih izletov, predstavitev in športnih aktivnosti, ob vsem tem pa stkejo nova prijateljstva, ki se ohranijo še po koncu počitnic. Zbrali smo nekaj morskih in gorskih vtisov, ki bodo za nekatere otroke ostali najlepši spomin na letošnje počitnice.

Besedilo: Jerneja Grmadnik

Foto: Bruno Toič

Cilj otroških taborov je pomoč družinam pripadnikov Slovenske vojske pri organizaciji počitnic. Vsi, ki so v službi domovine, imajo zaradi posebnih obremenitev, odgovornosti in zahtev pri opravljanju vojaške službe pravico do celostne oskrbe. Ta je zakonsko opredeljena in obsega različna področja, od zdravstvene, psihološke in duhovne oskrbe do pravne pomoči, športnih dejavnosti ter organiziranega preživljanja prostega časa. »Starši so v času taborov razbremenjeni in se lahko spočijejo, hkrati pa otrokom omogočijo zanimive izkušnje ter pridobivanje novih prijateljstev,« je poudarila Maja Šuštar, višja vojaška uslužbenka z Odseka za celostno skrb za pripadnike Poveljstva sil Slovenske vojske.

POZIMI OTROCI UŽIVAJO NA SNegu, POLETI NA MORJU IN V HRIBIH

Vojaški vikariat je začel organizirati otroške taborne že leta 2004, ko je bil izveden prvi morski tabor na Moretinah v Ankaranu. Priprave in izvedbo otroških taborov je prihodnje leto prevzelo Poveljstvo sil Slovenske vojske (PSSV), in sicer Odsek za celostno skrb pripadnikov Slovenske vojske. Prvi tabori so potekali med zimskimi počitnicami v Vojaškem objektu Rudolfa Badjura na Pokljuki, kjer vsako leto gostujejo otroci. Zanimanja je bilo že v začetku veliko, tako da sta bila razpisana dva termina taborov, pri čemer se je enega udeležilo tudi do sto osnovnošolskih otrok. Na podlagi izkušenj se je izkazalo, da je za varno in kakovostno izvedbo treba zmanjšati velikost skupin. Zdaj je vsako zimo razpisanih 80 prostih mest za posamezni termin tabora, kar omogoča 160 otrokom pripadnikov SV preživljanje zimskih počitnic ob zimskih radostih, kot so smučanje, deskanje na snegu, tek na smučeh, izdelovanje iglujev in drugo. Med poletnimi počitnicami so se v zadnjih desetih letih otroci pripadnikov Slovenske vojske udeleževali različnih tematskih taborov, in sicer planinskega na Pokljuki ter morskih v Fiesi in Izoli, nogometnega v Bohinju ter duhovnega tabora v Avstriji. V začetku organizacije počitnikovanj je bilo organiziranih do sedem terminov med poletnimi počitnicami

in skupno je bilo razpisanih do 270 prostih mest za otroke na sezono. Ponudba taborov se je z leti prilagajala dodeljenim finančnim sredstvom in drugim razmeram v Slovenski vojski. Vsa leta izvedbe so bili poletni tabori napolnjeni, v zadnjih letih pa so čedalje zanimivejši športno-planinski tabori. Že nekaj let potekajo štirje termini poletnih taborov, dva julijska in dva avgustovska v Fiesi ter na Pokljuki. Na taborih sprejmejo do 45 otrok.

PREDNOST IMAJO OTROCI, KATERIH STARŠI SO NA MISIJAH

Tudi letos so potekali otroški tabori dvakrat v Fiesi in dvakrat na Pokljuki. »Poletni tabori so starostno omejeni, in sicer sta morska namenjena nekoliko mlajšim, planinska pa starejšim otrokom. Tako so letos v Fiesi letovali otroci, stari od 7 do 14 let, tabora na Pokljuki, na katerih je več fizičnih aktivnosti, pa so se udeležili otroci, stari od 10 do 18 let,« je pojasnila Maja Šuštar. Za morski tabor je še enkrat več povpraševanja, zato pri prijavi upoštevajo prednostna merila. Če otrok v zadnjih dveh letih še ni bil na taboru ali se prijavlja z bratcem ali sestro, ima prednost, prav tako imajo prednost otroci pripadnikov, ki so odsotni zaradi udeležbe v mednarodnih operacijah in na misijah ali pa delujejo v mirnodobni strukturi Slovenske vojske v tujini.

»Starši na Pokljuki plačajo samo prehrano in dajo s seboj še 20 evrov žepnine za vstopnice ter gradivo, podobno je v Fiesi. Preostale stroške krije Slovenska vojska, ki poskrbi za avtobusne prevoze z različnih koncev Slovenije in tako olajša staršem logistiko,« je še pojasnila Maja Šuštar, odgovorna za organizacijo taborov. »Otroci so nad tabori navdušeni in se vsako leto znova odločijo zanj. Med njimi se stkejo nova prijateljstva, veliko se jih nato ponovno srečuje na taborih. Telefone sicer lahko imajo s seboj, vendar jim omejimo uporabo. V splošnem ugotavljamo, da jih ob vseh aktivnostih niti ne pogrešajo, seveda pa je to odvisno od spremljevalcev oziroma animatorjev,« je razložila Maja Šuštar. Animatorji so iz različnih enot Slovenske vojske: »Vsako leto je kakšen nov, nekateri pa to delo opravljajo že več let. Zahvaliti se je treba vsem poveljujočim, ki

NA TABORU SPOZNALI VELIKO NOVIH PRIJATELJEV

NIKI, 10 LET

Vesela sem, ker sem na taboru ponovno srečala svojo prijateljico Emo, s katero se že dolgo nisva videli. Nastanjeni sva v isti sobi. Na taboru so tudi starejše punce,

vendar se največ družim prav z njo. Najbolj mi je bilo všeč bivakiranje. Danes se kopamo in voda ni premrzla.

EMA, 10 LET

Tudi jaz sem vesela, da sem skupaj z Niki. Najina očka delata skupaj v Slovenski vojski. Bila sem že na zimskem taboru. Najbolj mi je bilo všeč spanje v bivakih, če-

prav je bilo nekoliko hladno. Zvečer se družimo ob ognju, poslušamo tudi glasbo. Staršem sva že povedali, da se imamo zelo *fajn*.

IZABEL, 13 LET

Na taboru sem bila že pred nekaj leti, tokrat sem prišla z bratcem. Tukaj mi je zelo všeč, saj dobro kuhajo, program pa je pester. Pred nami je še obisk muzeja in na koncu zabava.

JAN MARTIN, 11 LET

Na taboru sem že petič, in sicer drugič na poletnem, trikrat pa sem bil že na zimskem. Všeč mi je, ker se veliko družimo. Postavili smo bivake in v

njih prespali, danes se kopamo, v prihodnjih dneh pa gremo še v hribe. Tukaj je lepo in upam, da pridem še večkrat. Telefona prav nič ne pogrešam.

URBAN, 8 LET

Na taboru sem prvič, tukaj sem s sestro. Do zdaj sem se najbolj razveselil kopanja. Včeraj smo se na primer učili, kako oživiljati človeka, kar se mi je zdelo zanimivo.

Zjutraj imamo telovadbo, potem zajtrkujemo in gremo na morje. Spoznal sem že več novih prijateljev.

TAJ, 11 LET

Prvega dne smo šli do slapu, danes pa se kopamo, kar mi je najbolj všeč. Na taboru se naučimo veliko novih stvari, dobimo tudi nove prijatelje ali pa se srečamo s starimi. Po-

skusili smo že veslati v kajakih. Prvega dne smo se na pohodu precej utrudili, sicer pa se imamo fino.

HANA, 9 LET

Na taboru sem prvič. Danes je komaj drugi dan in do zdaj mi je vse všeč. Najlepše mi je na plaži. Predstavili so se nam potapljači. Zelo se veselim tudi stoječega veslanja na deskah.

JURIJ, 8 LET

Tudi jaz sem prvič na taboru na morju in zelo mi je všeč. Najlepše se je kopati, včeraj je bilo zanimivo tudi učenje oživljanja. Danes se bomo peljali z ladjico, česar se

zelo veselim. Med seboj smo se že spoznali in spoprijateljili.

ZA RED IN DISCIPLINO SO POSKRBELE ANIMATORJI SV.

PRIPADNIKI 430. MOD SO PREDSTAVILI SVOJE VEŠČINE.

svojim pripadnikom omogočijo udeležbo na taborih in tako podprejo izvedbo tovrstnih programov. Nepogrešljivi so še različni klubi in društva, s katerimi imamo v Slovenski vojski sklenjene pogodbe v okviru civilno-vojaškega sodelovanja.« je sklenila Maja Šuštar, višja vojaška uslužbenka z Odseka za celostno skrb za pripadnike Poveljstva sil Sloven- ske vojske.

NA POKLJUKI NAJBOLJ UŽIVALI V BIVAKIRANJU

Ekipa Revije SV je otroke obiskala julija na planinskem taboru na Pokljuki med preizkušanjem kajakov in kanujev na Bohinjskem jezeru v organizaciji Kajak kanu kluba Bohinj. »To je samo ena izmed aktivnosti letošnjega

tabora, ki se ga udeležuje 18 otrok. Največ je osnovnošolcev, starih od 11 do 13 let, nekaj pa je tudi že dijakov,« je pojasnil vodja tabora štabni vodnik Andrej Cimerman in dodal, da imajo na urniku od ponedeljka do sobote še nekaj pohodov v sredogorje, obisk bližnjih planšarij, veliko druženja in družabnih iger v okolici vojašnice, kjer so nastanjeni. »Postavili smo bivake, se družili ob ognju in prespali v naravi. Danes otroci spoznavajo kajake in kanuje ter se kopajo v jezeru, predstavili sta se jim tudi pripadnici Športne enote Sloven- ske vojske kajakašici na mirnih vodah Anja Osterman in Špela Ponomarenko Janič. V prejšnjih dneh so nas obiskali pripadniki Vetrinarske enote in nam predstavili službene pse. Pomembno je, da otrokom omogočimo

pridobivanje novih izkušenj, ki jim bodo ostale v lepem spominu,« je še pojasnil vodja tabora in dodal, da kljub veliko športnim aktivnostim raven fizične pripravljenosti ni ovira za prijavo, saj se aktivnosti prilagajajo, pomembna pa je predvsem dobra volja. »Otroke čim več vključujemo v vse aktivnosti, delo pa je prilagojeno tako, da lahko pomagajo ali samostojno opravljajo stvari, s čimer krepijo svoje sposobnosti, pridobivajo samozavest, starejši pa so za zgled mlajšim.« Uporaba telefona je omejena na pol ure na dan, vendar po besedah vodje otroci upoštevajo dogovore. »Na tabo- ru se stkejo nova prijateljstva, zato je za večino otrok odhod težak, ostanejo pa lepi spomini,« je svoje misli sklenil vodja tabora štabni vodnik Andrej Cimerman, ki mu na taboru

pomagajo tudi pripadniki drugih enot Sloven- ske vojske.

NA MORJU VELIKO KOPANJA IN IZLETOV

Morski tabor v Fiesi smo avgusta obiskali že drugi dan, ko so se otrokom predstavili potap- ljači iz 430. mornariškega diviziona Sloven- ske vojske. Najprej so jim pokazali opremo in jih seznanili z različnimi potapljaškimi pravili, nato pa so jim v morju pokazali koristne trike za izpraznitev mask in potop na dah. Vodja morskega tabora štabni vodnik Dejan Koren, ki je bil v tej vlogi že večkrat, je povedal, da je na taboru v drugem terminu 44 otrok, ki so na- stanjeni v počitniškem domu. Poleg njega jih nadzoruje še sedem animatorjev, izmed katerih

sta dva iz Vojaške zdravstvene enote, ki zago- tavljata zdravstveno pomoč in oskrbo. »Otro- ci pripadnikov prihajajo iz vse Slovenije, stari pa so od 7 do 13 let. Večina se je udeležila ta- borov letos prvič,« je pojasnil vodja. Prvega dne so otroke preizkusili v plavalnih veščinah, da bi ugotovili, ali kdo izmed njih še ni plavalec, zvečer pa so se otroci predstavili na spoznav- nem večeru. Opravili so že tečaj prve pomoči in oživljanja, ki je bil večini zelo zanimiv. »Danes se predstavlja slovenska mornarica, popoldne pa nam Zveza častnikov Slovenije sponzori- ra izlet z ladjico. Jutri odhajamo z avtobusom v Koper, kjer bodo otroci v Kajak kanu klubu Žusterna spoznali kajake in jih tudi sami pre- izkusili, nato pa bomo obiskali še Veslaški klub Piran. V prejšnjem terminu so otroci namesto

veslanja spoznavali jadranje v Jadrlnem klubu Pirat. V četrtek si bomo ogledali soline v Stru- njanu, kamor se bomo odpravili peš, se vmes ustavili v Pacugu za kopanje, popoldne pa pre- živeli v Fiesi ob športnih igrah v vodi. Zadnji dan bomo preizkušali deske za veslanje stoje in si izposodili pedaline, tabor pa končali z dru- žabnim večerom. Imamo pester program in številne aktivnosti, ki nam jih poleg vojske po- magajo izvesti tudi drugi klubi in društva, za kar smo jim zelo hvaležni,« je opisal tabor štab- ni vodnik Dejan Koren. Otroci se lepo vedejo in sodelujejo, zato izvajalci programov nimajo ve- čjih težav, pa tudi z animatorji so dobra ekipa. »Skupaj preživimo prijeten in zabaven teden, otroci se hitro spoprijateljijo ter povežejo med seboj, nimajo domotožja in zares uživajo. ■

ORKESTER SV JE POPESTRIL KULTURNI DEL OB PRAZNOVANJU 10-LETNICE PROGRAMA SVIT.

ORKESTER SV LETOS NA VEČ KOT 100 NASTOPIH

Orkester SV s svojimi pojavljanji na različnih prireditvah plemenito izpolnjuje svoje poslanstvo in širi zavedanje o glasbeni kulturi ter vedenje o Slovenski vojski. Člani orkestra SV so tudi v prvi polovici letošnjega leta v različnih glasbenih zasedbah nastopali in koncertirali po Sloveniji ter tudi v tujini. Do konca julija so tako sodelovali skupno na 105 dogodkih.

Besedilo: vojaška uslužbenka XIII. razreda Maša Bertok Duh, Orkester SV
Foto: Tadej Bernik in Robert Cotič

Zgodovinsko in kulturno prireditev ob 77. obletnici dražgoške bitke je v lepem vremenu spremljalo več tisoč ljudi. Zbrali so se tudi številni pomembnejši predstavniki slovenske politike in delegacije borčevskih organizacij, ki so ob zvokih ceremonialnega orkestra pod vodstvom VU XII. r. Gregorja Vidmarja v spomin padlim v Dražgošah in drugim žrtvam vojne k spomeniku položili vence.

Vabilo k sodelovanju ob 70-letnici delovanja Glasbene šole Koper je bila odlična priložnost za izvajanje poslanstva Orkestra SV na področjih izobraževanja in vzgoje. V osrednjem delu programa so izvajali skladbi Berta Appermonta Colors in Oscarja Navarra Koncert št. 1, v katerih sta kot solista navdušila nekdanja učenca šole pozavnist Tine Bizajl in klarinetistka Samanta Škorja, ki sta dobro izkoristila redko priložnost koncertiranja s profesionalnim orkestrom v domačem okolju. Z izvedbo skladbe Duende Luisa Serrana Alarcóna je Orkester SV pod vodstvom gostje dirigentke Žive Ploj Peršuh ponovno dokazal,

da spada med vodilne tovrstne zasedbe tako doma kot širše.

Februarja je bilo uprizorjenih več koncertov big banda Orkestra SV. Prvi koncert s pestrim programom ob dnevu kulture je vodil VU XII. r. Rudolf Strnad na Vrhniki, sledila sta valentinova koncerta s priljubljenim in svetovno priznanim kitaristom Vlatkom Stefanovskim v Novi Gorici ter na Ravnah na Koroškem.

Kot že velikokrat je tudi letošnja slovesnost ob dnevu Civilne zaščite potekala ob zvokih in ritmih big banda Orkestra SV z gostjo Nušo Derenda. Pripadniki Orkestra SV so izvedli tradicionalni pomladni koncert v Slovenski filharmoniji pod vodstvom gostujočega dirigenta Milivoja Šurbka in postregli s številnimi glasbenimi poslasticami. Maestro Šurbek, več let gostujoči umetniški vodja in dirigent našega orkestra, se je povabilu k ponovnemu sodelovanju z veseljem odzval. Z orkestrom je pripravil pester program in slišali smo lahko čudovita dela Johana de Meija, Jefa Pendersa,

Borisa Pigovata, Soichia Konagaye, Ennia Morriconeja in Dmitrija Šostakoviča. Kot solist na altovskem saksofonu se je tokrat izkazal član orkestra VU IX. r. Tadej Drobne. Orkestraši so pod maestrovo taktirko suvereno pričarali različne glasbene krajine in občutja ter dokazali, da so v odličnem poustvarjalnem stanju. Navdušeno občinstvo je s poskanjem pridobilo še dva dodatka in na koncu vidno zadovoljno zapustilo dvorano.

10-letnico delovanja Programa Svit, ki ga upravlja Nacionalni inštitut za javno zdravje, so slovesno proslavili v Festivalni dvorani s kulturnim programom v izvedbi big banda Orkestra SV ter vokalnih solistov VU V. r. Katje Rihter in VU XII. r. Rudolfa Strnada, ki je vodil zasedbo.

60. jubilejni koncert otroških in mladinskih pevskih zborov CICIDO je potekal v Športni dvorani Mozirje. Na vsakoletnem povezovalnem projektu šestih osnovnih šol, ki delujejo na območju Zgornje Savinjske doline, so zbori šol ob spremljavi big banda izvedli zimzelene pesmi slovenskih avtorjev, kot so Kekčeva pesem, Bratovščina sinjega galeba, Sreča na vrvi, Zemlja pleše, Dan ljubezni in še veliko drugih. Orkester SV se pogosto odzove vabilu za sodelovanje na podobnih prireditvah, saj se poleg dviga kakovosti mladinskega petja in spodbude mladim za petje v zborih ter prepevanja slovenskih pesmi na podobnih dogodkih utrjuje domoljubje.

Pripadniki Orkestra SV so zastopali Slovenijo v združenem orkestru petih oboroženih sil na koncertu ob 70-letnici Nata v Skopju. V čast 70 letom delovanja zavezništva je v narodni filharmoniji v Skopju 4. aprila obrambno ministrstvo Severne Makedonije organiziralo skupni koncert pripadnikov vojaških orkestrovo oboroženih sil Republike Severne Makedonije, Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Grčije in Republike Slovenije. »Prepričana sem, da bo pet vojaških orkestrovo priprilo dogodek, katerega odmev bo močnejši kot vsakršna beseda,« je na začetku koncerta povedala makedonska obrambna ministrica Šekerinska. Imela je prav. Združeni orkester je vodilo pet dirigentov, in sicer major Goran Ilijevski, major Randy Bartel, WO Sarah Marinescu, major Konstantinos Konstantopoulos in VU XIII. r. Aljoša Defferri. Izvedli so po dve skladbi iz makedonske, ameriške, britanske, grške in slovenske vojaške ali nacionalne glasbene zakladnice. VU XIII. r. Aljoša Defferri, strokovni vodja Orkestra SV, je združenemu orkestru dirigiral skladbo Maj-ska suita skladatelja Jožeta Privška in korač-nico Zlatorog skladatelja Vinka Štrucla. Obe skladbi sta navdušili tako glasbenike kot občinstvo v polni dvorani. Slovenijo so v orkestru zastopali še klarinetisti VU XI. r. Janez Benko, VU X. r. Aleksander Vinšek, VU V. r. Gorazd Majdič, VU IV. r. Urban Knez in bari-tonist VU X. r. Vasja Burkat. Delegacija Orkestra SV je 5. aprila prispevala glasbeno kuliso tudi na sprejemu vodje Natove povezovalne pisarne v Skopju polkovnika Zorana Jankovi-ča, ob 70-letnici Nata in ratifikaciji Protokola o pristopu Republike Severne Makedonije k Severnoatlantski pogodbi.

Konec aprila, maja in junija so potekale številne slovesnosti. Na Nanosu pri Abramcu je potekala tradicionalna slovesnost v spomin na nanoško bitko in počastitev dneva upora proti okupatorju ob strumnih zvokih ceremonialnega orkestra pod vodstvom VU XII. r. Gregorja Vidmarja. Ista zasedba je sodelovala na slovesnosti ob 100. obletnici smrti Franja Malgaja v Dobrihah pri Ravnah na Koroškem. Osrednjo slovesnost ob dnevu Slovenske vojske v Cerkljah ob Krki je popestril Orkester SV z gostjo Nušo Derenda pod vodstvom VU XIII. r. Aljoše Defferrija. Na slovesnosti ob 150. obletnici začetka delovanja slovenskega tabora v Vižmarjah, ki velja za najmnogičnejšega in vseslovenskega, je Orkester SV prispeval glasbeni program pod vodstvom VU XIII. r. Aljoše Defferrija. Slovesnost ob obletnici pekrskih dogodkov v spomin na pomembne zgodovinske dogodke je vsebinsko obogatil big band Orkestra SV. Ceremonialni orkester je poudaril pomembnost dogodka in poskrbel za komemorativno vzdušje na slovesnosti ob 74. obletnici osvoboditve taborišča Ljubelj na Podljubelju. Orkester SV je kot osrednji nosilec kulturnega programa nastopil na praznovanju 110-letnice delovanja Prostovoljnega gasilskega društva Grosuplje pred številnimi uglednimi gosti, zaslužnimi člani društva in lokalne skupnosti ter krajanji. Orkester SV je ob praznovanju dneva državnosti z različnimi manjšimi zasedbami, in sicer razširjenim kvartetom klarinetov ter malo jazz zasedbo, ves junij sodeloval na kulturnih prireditvah in sprejemih v počastitev

dneva državnosti na slovenskih veleposlaništvih v Italiji v Rimu, Španiji v Madridu, Srbiji v Beogradu ter tako prispeval k uspešnim izvedbam praznovanj.

Še pred uradnim začetkom 67. ljubljanskega festivala je bil v Cankarjevem domu predstavljen znameniti Verdijev Requiem, ki so ga izvedli znani mednarodni solisti. Simfoničnemu orkestru, ki so se mu pridružili pripadniki Orkestra SV, pevskega zboru Slovenske filharmonije in zboru SNG Opere in baleta Ljubljana je prvič v Ljubljani dirigiral legendarni tenorist Plácido Domingo.

Julij se je začel s slovesno otvoritvijo 67. ljubljanskega festivala na Kongresnem trgu v Ljubljani, kjer je Orkester SV sodeloval pri izvedbi opere Aida skladatelja Giuseppeja Verdija v koprodukciji Slovenske filharmonije, mariborske, ljubljanske in zagrebške opere ter baleta pod taktirko hrvaškega dirigenta Iva Lipanovića. Pripadniki orkestra so naloge brezhibno izvedli, pohvalili so jih dirigent in organizatorji ljubljanskega festivala.

9. julija je Orkester SV že četrtri koncertiral v okviru 25. innsbrških promenadnih koncertov (Innsbrucker Promenadenkonzerte) v atriju cesarske palače v središču Innsbrucka (Innenhof der Kaiserlichen Hofburg). Big band Orkestra SV se je pod vodstvom VU XII. r. Rudolfa Strnada predstavil z zanimivim in raznovrstnim programom. Prvi del koncerta je bil posvečen instrumentalnim skladbam. Priredbe so večinoma delo Jožeta Privška. Z njimi so glasbeniki prikazali odlično uigranost, virtuočnost in zrelo muzikalnost. V drugem delu koncerta so se orkestru na odru pridružile še gostje Jana Šušteršič in članice skupine MJAV Ani Frece, Maša Ur-njek ter Jasmina Šmarčan. S skladbami, kot

so *I've got the world on a string*, *Superstition*, *Candyman* in številne druge, so glasbeniki dobro ogreli tisočglavo občinstvo, ki je plesalo, pelo, ploskalo in na koncu s stoječimi ovacijami nagradilo glasbenike. Ti so se za tako navdušen sprejem zahvalili z izvedbo dveh dodatkov.

Slovenska vojska leta 2019 že tradicionalno sodeluje pri izvedbah pohoda in zaključne prireditve na Rudnem polju na Pokljuki. Za glasbo je tudi tokrat poskrbel Orkester SV.

Poleg naštetih dogodkov so pripadniki orkestra sodelovali na številnih sprejemih z vojaškimi častmi, primopredajah, pogrebih z vojaškimi častmi, predstavitev poklica vojak-glasbenik v vrstih in šolah po Sloveniji, odprtjih razstav ter pri snemanju promocijskega filma o Slovenski vojski. Do konca julija so sodelovali na skupno 105 dogodkih.

Tudi v drugi polovici leta bo veliko izzivov za glasbenike iz Orkestra SV. Republika Slovenija gosti septembra konferenco Natovega vojaškega odbora v sestavi načelnikov obrambnih sil (MCC19). Orkester bo vpet v številne dogodke v okviru te konference. Prav tako bo zaigral na srečanju bivših internirank in internirancev, političnih zapornic ter zapornikov, ukradenih otrok nekdanjih nacifašističnih taborišč in zaporov, izgnancev, njihovih svojcev in prijateljev v Portorožu. 21. oktobra se po dolgem času vrača v Gallusovo dvorano Cankarjevega doma z zelo zanimivim in aktualnim projektom Queen Rapsody, ki ga bo predstavil tudi v nekaterih drugih mestih po Sloveniji in v zamejstvu. Do božično-novoletne turneje je po Sloveniji načrtovanih še nekaj presenečenj. Za podrobnejše informacije spremljajte napovedi Orkestra SV na info-točki Ministrstva za obrambo. ■

S SOLISTKO NUŠO DERENDA NA PRIREDITVI OB DNEVU CIVILNE ZAŠČITE NA BRDU PRI KRANJU

Čoln (2. del)

Na tečajih preživetja je najpogostejše vprašanje, kaj naj naredimo, kadar določenih sestavnih delov nimamo. Koristno vprašanje, ki nas iz ugodnega položaja vsaj miselno prestavi v še ekstremnejše oziroma težje razmere. Tako se že vnaprej pripravljamo na zahteven podvig, za katerega ni nujno, da se bo sploh zgodil oziroma da bo tako zelo neugoden. Pomembno je biti pripravljen. Če ste prebrali prispevek o gradnji čolna v prejšnji številki, potem se je treba zdaj vprašati, kako izdelati čoln, če pri sebi nimamo orodja ali vrvice.

Besedilo in foto: Igor Fortuna

Tokrat bom predstavil različico čolna, ki ga v nasprotju s prejšnjim izdelamo skoraj brez orodja in vrvice. Potrebujemo samo ponjavo, ki ne prepušča vode. Tak čoln nima masivne konstrukcije. Pomembno je, da ponjavo napolnimo z lahkim materialom. Čoln je izdelan za eno osebo, zato je tudi veliko manjši od prejšnjega. Da bi ugotovili, koliko naj bo velik, lahko pokleknemo na tla in občrtamo svojo površino. To je notranjost čolna. Nekateri celo zapichijo po črti palice, da dobijo nekakšno ograjico. Potem naredijo še eno ograjico, ki je približno 25 centimetrov oddaljena od prve, vmes pa natlačijo različen material. Meni se sicer zdi te ograjice nesmiselne, saj lahko izdelamo čoln tudi brez njih. Namen je narediti nekakšen obroč debeline 25 centimetrov. Pri tem lahko uporabimo veliko različnih materialov. Najpogostejše so vejice, ki so lahko tanke in z listi ali brez njih, potem različne rastline, ki rastejo ob vodi, leskove šibe, uporabimo lahko tudi seno, slamo, mah in drugo. Možnosti je veliko, treba je samo pogledati, česa je v bližini reke največ. Pomembno je, da čoln gradimo na bregu reke, saj je precej težek, ko je končan. Kadar prinesemo nabran material, ga razpredimo po vsem obodu. Snop potem vsaj štirikrat

povežemo, kadar pa je material krajši, še večkrat. Pri tem lahko uporabimo vrvice ali žico, sicer pa so dobre tudi vrbove šibe, ki jih lahko razpolovimo, kot smo omenili pri pletenju. Uporabne so tudi tanjše korenine. Lahko je torej kar koli, samo da je prožno in močno. Kadar izdelujemo ograjice, obroč vežemo tako, da ga na koncu samo dvignemo, šablona pa ostane na tleh. Preden ga obrnemo, na obroč položimo nekaj palic in jih s tanjšimi prepletamo. To bo na koncu predstavljalo dno čolna. Ponjavo pogrnemo čez čoln, pri čemer rob ponjave stlačimo k obroču, potem pa obroč prevrnemo, da je ponjava na spodnji strani. Vse robove ponjave zavijamo navznoter in čoln je gotov. Kadar imamo manjšo ponjavo, jo je bolje med seboj povezati. Upoštevati je treba, da mora biti rob ponjave vsaj 20 centimetrov nad robom čolna. Če nismo naredili prevelikega obroča, se bo ta ugreznil samo nekaj centimetrov v vodo. Kadar pa je ponjava večja, jo bomo že s svojimi nogami zadržali na mestu. Pri tem govorimo o čolnu, ki naj bi bil za enkratno, mogoče nekajkratno, uporabo. Kadar uporabimo zeleno rastlinje, bo to kmalu ovenelo in čoln se bo zmanjšal.

Dokončan čoln položimo v vsaj 20 centimetrov globoko vodo in stopimo vanj ter takoj pokleknemo. Še prej si moramo priskrbeti dolgo palico, s katero se bomo odpravili. To je boljša možnost kot izdelava vesel. Čoln je v primerjavi s prejšnjim veliko stabilnejši. Zaradi njegove okrogle oblike je treba izmenično veslati na eni in na drugi strani, sicer se bo vrtel. Kadar voda ni globoka, lahko namesto vesel uporabimo palico in se odpravimo od dna. Ko prispemo na drugo stran vodne ovire, stopimo iz čolna in robove ponjave odgrnemo, da padejo v vodo in zajamejo vodo. Pri tem en vogal držimo. Z drugo roko razdremo ali porežemo vse vezave obroča, ga odrinemo s ponjave, da ga odnese tok in razdre ter tako zakrije vse naše sledi.

Največja prednost takšnega čolna je, da je lahko izdelan v manj kot eni uri in da zanj ne potrebujemo ničesar drugega kot samo ponjavo, nekaj znanja in izkušenj. ■

ŠTIPENDIJE MO RS
OD 239 EVROV DALJE

200 ŠTIPENDIJ KANDIDATOM ZA VOJAKE
SREDNJEŠOLSKIH IN POKLICNIH
IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV

www.postanivojak.si

SLOVENSKA VOJSKA
PONOSNI NASE

PREKMURJE V PREVRATNEM ČASU 1918–1919

Prekmurje je bilo v letih 1918–1919 del štirih državnih ureditev. Po koncu prve svetovne vojne je bila razglašena samostojna Madžarska republika, že marca 1919 ji je sledila Madžarska sovjetska republika, ki se je naslanjala na Sovjetsko zvezo. Njen vpliv v Prekmurju je na kratko prekinila ustanovitev Murske republike pod Vilmošem Tkalcem, ki je obsegala območje Slovenske krajine. Na tem območju so bili združeni kraji, na katerih so živeli Slovenci. Po padcu Murske republike se je ponovno vzpostavil vpliv Madžarske sovjetske republike, ki je trajal vse do 12. avgusta 1919, ko je Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev zasedla Prekmurje.

Besedilo: mag. Gregor Kastelic, Vojaški muzej Slovenske vojske

Foto: svetovni splet

RAZMERE NA MADŽARSKEM PO RAZPADU AVSTRO-OGRSKE

Madžarska je odcepitev od Avstrije in samostojno Madžarsko republiko razglasila novembra 1918. Tamkajšnja buržoazija je v strahu pred izbruhom socialne revolucije sestavila koalicijsko vlado, v kateri sta bili levica meščanskih strank in socialdemokratska stranka. Na vodilnem mestu vlade je bil Mihaly Karolyi. Že na začetku so se lotili demokratičnih reform. Želeli so pomiriti narode, ki so spadali pod Madžarsko, in revolucionarna vrenja ter začeti pogovore o avtonomiji narodov znotraj madžarske države. Država je imela težave tudi na področju gospodarske politike. Brezposelnost je bila velika, razvil se je črni trg, ki je omogočal nujne življenjske potrebščine. Vlada z buržoaznim predznakom prav tako ni znala rešiti problematike revolucionarnih kmetov, ki so želeli in zahtevali zemljo, ter delavcev, ki so protestno začeli zavzemati tovarne. Ti ukrepi bi namreč preveč posegli v njen razredni interes. Vsi ti dogodki so povzročili različno pozicioniranje strank znotraj Karolyijeve vlade. Predvsem leva struja se je začela naslanjati na komuniste, ki so

svojo stranko, komunistično partijo, ustanovili že novembra 1918. Vodili so jo izkušeni in prekaljeni revolucionarji, ki so sodelovali v oktobrski revoluciji. S pomočjo te stranke so delavci že v začetku leta 1919 začeli zasedati tovarne. Meščanska levica se je v takšnih razmerah ustrašila revolucije in komunističnega prevzema oblasti, zato je predlagala, da bi oblast prevzela samo koalicijska partnerica, socialdemokratska stranka. Toda v njej je prevladala desna struja, zato niso izvedli nobenih revolucionarnih ukrepov, s katerimi bi lahko uredili razmere v državi. Vse to je privedlo do nemirov in zahteve desnih elementov v vladi, da zaprejo vodjo madžarske komunistične partije Belo Kuna in njegove sodelavce. V znak solidarnosti do komunističnih voditeljev so začeli stavkati delavci v Budimpešti, kmalu pa je pretela nevarnost, da se bo stavka razširila po celotnem ozemlju Madžarske. Nevarnost je predstavljala tudi antanta, ki je grozila z delno okupacijo države. V teh razmerah je Karolyi odstopil, socialdemokrati pa so se povezali s komunisti in razglasili enotno socialistično stranko, ki je takoj prevzela oblast. Sklenili so pogodbo s Sovjetsko zvezo

in razglasili odlok o ustanovitvi Rdeče armade kot razredne armade proletariata ter Rdeče straže namesto policije.

PREKMURJE OD RAZPADA AVSTRO-OGRSKE DO USTANOVITVE MURSKE REPUBLIKE

V Prekmurju so bili po koncu prve svetovne vojne in razpadu Avstro-Ogrske na oblasti madžarski veleposestniki. V tem času so si tudi Prekmurci želeli rešitve nacionalnega in socialnega položaja, priložnost za to pa so videli v priključitvi h Kraljevini SHS. K revoluciji se je nagibal predvsem vaški proletariat, ki so ga vodili vojaki, ki so se vračali s fronte, nekaj jih je sodelovalo tudi v oktobrski revoluciji. Začeli so zasedati posesti velikih prekmurskih veleposestnikov in duhovščine, zato so se začeli ti zaradi ogroženosti kljub različnim interesom povezovati. Ustanavljali so narodne svete, najprej v Lendavi in Murski Soboti, nato pa tudi po drugih mestih in na podeželju. Za zaščito svojih interesov so začeli ustanavljati narodne straže, ki so bile sestavljene iz domačinov in vojakov. Vojake so poslali nad upornike z nalogo, da jih ujamejo. Ker niso mogli ujeti vodje upornikov Jožefa Cigana, so prišli njegovega namestnika Martina Vuka ter ga obsodili na smrt z obeshanjem. Začel se je velik pritisk na slovenske Prekmurce, ki ni ponehal vse do priključitve Prekmurja h Kraljevini SHS. Madžari so sicer za Prekmurje načrtovali določeno obliko avtonomije, ki naj bi vključevala Mursko županijo z ozemljem med Muro in Rabo. Toda v tem času prekmurskim Slovincem to ni bilo več dovolj in želeli so združitev z matičnim narodom. Proti avtonomiji se je izrekla tudi socialdemokratska stranka, saj po njenem

mnenju med Vendi (madžarski izraz za Slovence) in Madžari ni bilo nikoli težav in jih tudi ne bo. Bili so tudi proti uporabi slovenskega jezika, kar bi prišlo s sprejetjem avtonomije. Eden izmed zagovornikov avtonomije Slovenske krajine je bil tudi duhovnik Jožef Klekl, ki je v svoj načrt zapisal, da naj bo to vladno pravna dežela s pravico samovlade, ki bi se raztezala na področju Železne in Zalske županije. Načrt je bil javno objavljen v Novinah 9. februarja 1919.

Procese sprejetja avtonomije Prekmurja je prekinila ustanovitev Madžarske sovjetske republike 21. marca 1919. Takoj po ustanovitvi se je v Železni županiji, h kateri je spadalo tudi Prekmurje, formiral tričlanski direktorij. V Murski Soboti so imenovali delavski in kmečki svet za Slovensko krajino, ki je v Prekmurju prevzel vso oblast. Oblast je začela v Slovenski krajini vzpostavljati avtonomijo, ki bi obsegala vse ozemlje, na katerem so živeli Slovenci. Želeli so delati neodvisno od Železne in Zalske županije. Ljudski komisar je bil Bela Obal, del te oblasti pa je bil tudi Vilmoš Tkalec, namestnik ljudskega komisarja za Slovensko krajino in politični poverjenik

VILMOŠ TKALEC S SOPROGO

za vendske zadeve s sedežem v Murski Soboti. Tkalec je bil skupaj z drugimi monarhističnimi častniki poveljnik bataljona v Murski Soboti, povezan pa je bil z nekdanjimi prekmurskimi veleposestniki. V tem času se je ob mejah oblikovala tihotapska mreža, v katero sta bila vpletena tudi vodstvo bataljona in Tkalec. Bataljon je bil sicer predviden za boj proti Romunom, vendar ga v tem primeru ne bi mogli uporabiti protirevolucionarji. Proti vpletenim v tihotapsko mrežo so uvedli preiskavo in po njej je Tkalcu grozila aretacija.

PREKMURJE OD USTANOVITVE MURSKE REPUBLIKE DO ČASA, KO GA JE ZASEDLA KRALJEVINA SHS

Zaradi grožnje z aretacijo se je Tkalec odločil za oborožen odpor in se naslonil na sile iz Avstrije, kjer je bil pred kratkim. Poslali so mu prostovoljce in orožje. Prav tako so ga podprli nekateri kmetje, poveljstva vojaških enot, nacionalno čuteči Madžari in nekateri člani sveta murskosoboškega okraja. 29. maja

1919 je Tkalec razglasil odcepitev Slovenske krajine od Madžarske sovjetske republike ter razglasil Mursko republiko. Postal je predsednik republike, oborožene sile Murske republike pa so skupaj s 300 prostovoljci z Goričkega šteje 1194 vojakov in 36 častnikov. Poleg pušk so imeli v oborožitvi še 26 strojníc, tri minomete in dva topova. Poveljstvo vojaških enot je prevzel stotnik Perneczky, ki je enote z območja Mure razporedil na sever in vzhod, meja proti Kraljevini SHS pa je ostala nezavarovana. Proti Avstriji so mejo, razen prehoda pri Cankovi, zastražili. Upornikom je uspelo ustaviti vlake in razstreliti železniško progo med Šalovci ter Gornjimi Petrovci, razorožili pa so tudi bataljon stražarjev v murskosoboški obmejni coni. V Beltincih in Dobrovniku so se stražarji in vojaki večinoma umaknili, nekaj pa se jih je pridružilo upornikom. Boji, v katerih so sodelovale nižje stražarske enote, so se začeli zahodno od črte Radmožanci–Polana–Razkrižje. 29. maja je vodstvo Murske republike že obvestilo direktorij Železne županije o ustanovitvi Murske republike, ki je nastala na željo prebivalstva Vendske krajine in je ležala na območju Železne in Zalske županije, kjer so živeli Vendi. Navedli so še, da jim pravico do ustanovitve in razglasitve republike daje pravica narodov do samoodločbe. Madžarsko sovjetsko republiko so prosili za življenje v prijateljskih odnosih. Če bi se zgodil napad z orožjem, bi prosili za pomoč sosednje imperialistične države.

Politični oddelek za narodno obrambo v Szombathelyu je novice o dogajanju v Murski Soboti sporočil armadnemu poveljstvu v Budimpešto in v pisarno Bele Kuna. Vrhovno poveljstvo je navodila za vojaški poseg v Slovenski krajini dalo poveljstvu II. korpusa, to pa je tja poslalo šest bataljonov in poldrugo baterijo, v Zalaegerszeg pa je odšel bataljon kovinarjev. Oborožene vladne sile so 2. junija 1919 napadle območje Murske republike, in sicer v štirih kolonah, ki so napredovale od Monoštra skozi Tvrdkovo proti Cankovi, od Senyehaze skozi Prosenjakovec proti Murski Soboti in od Csesztrega proti Črenšovcem ter k Muri. To območje so pokrili z enim bataljonom in pol baterije. Drugi bataljon so uporabili na odseku od Lendave po Muri navzgor proti Cankovi. Dva bataljona sta ostala v rezervi, namestili so ju v Zalaegerszegu. Tkalcve vojaške enote so se uspešno upirale nasprotniku od Lendave proti Muri navzgor, medtem ko je postalo na drugih odsekih kmalu kritično. Tkalec in Perneczky sta se že prvi dan zatekla v Cankovo, od koder sta iskala pomoč v Avstriji. Mursko Soboto so vladne enote zasedle 3. junija, Murska republika pa je tako prenehala obstajati. Politično in vojaško vodstvo je 4. junija zbežalo v Avstrijo, tja pa je poleg poveljnika Perneczkyja in 100 častnikov ter vojakov odšel tudi Tkalec. Domačini, ki so se bojevali v republiških enotah, so zbežali domov, vojake, ki so jih vladne sile zajele, pa so po krajšem zaslišanju izpustili. V primeru Murske republike ni šlo za revolucionaren poskus narodne osvoboditve, temveč le za izpolnjevanje navodil protirevolucionarjev v tujini, ki so želeli zrušiti oblast svetov na Madžarskem in vzpostaviti stari režim. 3. junija je zavladala stara boljševiška oblast in na oblast je prišla nova skupina vodilnih ljudi. V vodstvu so odslej postali veliko pozornejši

na nasprotnike revolucije in na njihovo protirevolucionarno ravnanje. Veliko beguncev je pobegnilo v sosednjo Kraljevino SHS, kjer so nekatere začasno, druge pa spet trajneje namestili in jim omogočili življenje na njihovem območju. Duhovščina se je večinoma umaknila na štajersko stran Mure. V razmerah nove oblasti so se Klekl in njegovi privrženci odločili za priključitev h Kraljevini SHS. Razmere v Slovenski krajini so tudi po Tkalcvem padcu ostale zapletene, slabšale pa so se tudi v Madžarski sovjetski republiki. 1. avgusta 1919 je vrhovni svet v Parizu dovolil vladi Kraljevine SHS zasedsti Prekmurje.

PRIKLJUČITEV PREKMURJA H KRALJEVINI SHS

12. avgusta 1919 so Prekmurje brez spopada zasedle vojaške enote Kraljevine SHS s prostovoljci Sokolske legije. Za zasedbo so uporabili Dravsko in Savsko divizijo. Dravska divizija je prodirala v dveh smereh, in sicer iz radgonske smeri ter iz smeri Ljutomera. Savska divizija pa je v Prekmurje prodirala le iz smeri Murskega Središča.

Celotna zasedba je bila opravljena praktično brez odpora, beli in rdeči gardisti so se razbežali in se niso spuščali v boj. Tkalca so ujeli dva dni po zasedbi in ga zaprli v Dolnji Lendavi, vendar mu je uspelo zbežati na Madžarsko. Takoj po zasedbi so imenovali civilnega komisarja za Prekmurje dr. Lajnišča, ki ga je antantna komisija pospremila v Mursko Soboto. Po zasedbi je južni del Prekmurja časno spadal pod Hrvaško, območje Lendave pa je bilo prepuščeno hrvaški civilni upravi. Po posredovanju deputacije prekmurskih Slovencev v Beogradu je bila težava rešena, saj je spadalo celotno Prekmurje spet pod upravo civilnega komisarja. 18. oktobra 1919 je Prekmurje prevzela Kraljevina SHS, toda civilni komisar ga je upravljal vse do podpisa mirovne pogodbe z Madžarsko v Trianonu 4. junija 1920, ko so ga dokončno dodelili Kraljevini SHS.

K združitvi Prekmurja z matičnim narodom je pripomogla narodna zavest prekmurskih Slovencev, ki jim je kljub hudi madžarizaciji uspelo ohraniti slovenski jezik. Eden močnejših razlogov, da se je to zgodilo, so bile tudi razmere na Pariški mirovni konferenci. Tam so o usodi Prekmurja odločale kapitalistične velesile, ki so bile proti diktaturi proletariata sredi Evrope, zato so podprle buržoazno vlado, ki je bila na oblasti v Kraljevini SHS. Iz istega razloga so jo podprle tudi ZDA in Japonska. ■

Viri in literatura:

Enciklopedija Slovenije 9 (Plo–Ps) (1995). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kokolj, Miroslav (1984). Prekmurski Slovenci od nacionalne osvoboditve do fašistične okupacije. Murska Sobota: Pomurska založba.

Potočnik, Dragan (2008). Zgodovinske okoliščine delovanja generala Rudolfa Maistra na Štajerskem, Koroškem in v Prekmurju. Ljubljana: Založba Koščak.

Revolucionarno vrenje v Pomurju v letih 1918–1920 (1981). Murska Sobota: Pomurska založba.

Ude, Lojze (1977). Boji za severno slovensko mejo. Maribor: Založba Obzorja.

Titl dr. Julij (1970). Murska republika 1919. Murska Sobota: Pomurska založba.

VILMOŠ TKALEC JE S HOTELSKEGA BALKONA RAZGLASIL MURSKO REPUBLIKO.

VESLATI MORAVA KOT ENO

Kajakašici na mirnih vodah in pripadnici Športne enote SV Špela Ponomarenko Janič ter Anja Osterman sta v letošnji sezoni v dvojcu ponovno dosegali odlične uvrstitve. Špela je v preteklosti že v enojcu nizala vrhunske rezultate, zdaj pa piše novo uspešno zgodbo v dvojcu skupaj z deset let mlajšo Anjo, ki je izjemno napredovala po tem, ko se je pred tremi leti priključila treningom pod vodstvom Špelinega soproga Stjepana Janića. Čeprav se trenutno osredotočata na tekmovanje v dvojcu, se tudi enojcu še nista povsem odpovedali. Njun cilj je predvsem uvrstitev med najboljših šest na svetovnem prvenstvu avgusta, na katerem bodo podelili tudi vozovnice za olimpijske igre v Tokiu prihodnje leto.

Besedilo: Jerneja Grmadnik

Foto: Bruno Toič in osebni arhiv športnic

Kajakašici na mirnih vodah smo obiskali pred dopoldanskim treningom v Bohinju, ki poleti postane njun drugi dom. »Bohinjsko jezero je dovolj veliko in ne tako oblegano kot na primer blejsko, kjer

je veliko komercialnih barčic, temperature so poleti prijetne. Tukaj se počutimo kot doma,« je pojasnila razloge za poletno selitev iz Kopra na Gorenjsko Špela Ponomarenko Janič, izkušena kajakašica na mirnih vodah, ki že

več let trenira pod vodstvom soproga Stjepana Janića, tudi nekdanjega uspešnega kajakaša. Vrhunska športnica se lahko v svoji dolgotelni karieri pohvali s številnimi kolajnami z vseh velikih tekmovanj. Za manj kot sekundo ji je ušla le olimpijska medalja v Riu de Janeiro, kjer je leta 2016 v tekmi na 500 metrov osvojila četrto mesto, in to le dobro leto in pol po tem, ko je prvič postala mama. Po olimpijskih igrah se ji je na treningih pridružila še mlada Anja Osterman, prav tako Koprčanka. »Prebrala sem intervju s Špelo, v katerem je rekla, da je začudena, zakaj se jim ne pridruži nihče izmed mlajših kajakašev. Takrat sem delala v baru in bolj ali manj trenirala sama. Odločila sem se, da jo pokličem. Kmalu sem se jim pridružila na treningu,« je razložila Anja, ki je v novi ekipi izjemno napredovala. »V zadnjih letih sem izboljšala svoje veslanje,

zato lahko rečem, da je to tudi zaradi trenerja. Stjepan vidi, kaj je narobe v zavesljaju in kaj je treba popraviti, treningi so veliko bolj raznovrstni, kot so bili prej, in toliko boljši so tudi rezultati,« je povedala Anja Osterman.

V DVOJCU KMALU POSTALI SENZACIJA

Stjepan Janič je leta 2017 kajakašici prepričal, naj sedeta v dvojec. Po začetnih težavah se je izkazalo, da je bila odločitev pravilna, saj sta kmalu začeli osvajati najvišja mesta. Na evropskem prvenstvu sta bili drugi, na svetovnem pa tretji in v kajaku na mirnih vodah sta postali prava senzacija. Lansko sezono sta zaradi Špeline druge nosečnosti nastope v dvojcu izpustili, letos pa sta na tekmah svetovnega pokala štirikrat stali na stopničkih. Udeležili se bosta še svetovnega prvenstva, ki bo na Madžarskem med 21. in 25. avgustom. Špela se je k treningom vrnila že dober mesec in pol po tem, ko je oktobra lani drugič rodila. Poudarila je, da je ves čas nosečnosti ohranjala formo in veliko trenirala, zato vrnitev ni bila težavna. Pri varstvu otrok ji veliko pomagata soproga in mama, kljub treningom pa še zmeraj preživi veliko časa s hčerko ter sinom. »Čeprav imam treninge, nisem osem ur na dan v službi, zato smo veliko skupaj,« je povedala športnica, ki ji je materinstvo dalo še novih zagonov. Ob tem je poudarila, da je prednost, da je njen trener tudi njen življenjski sopotnik. »Sploh zdaj, ko imam majhna otroka, je to, da je moj mož tudi trener, zelo dobro. Dobro se zaveda, kako spimo oziroma ne spimo, in treninge prilagaja mojemu počutju,« je poudarila Špela.

NI VSE V MOČNIH ROKAH

Športnici sta poudarili, da je kajak na mirnih vodah v Sloveniji v senci kajaka na divjih vodah, ki ima daljšo tradicijo, v svetu pa je to priljubljen šport. To dokazuje že podatek,

da prihajajo ekipe, ki bodo sodelovale na svetovnem prvenstvu, iz 100 različnih držav. Kako pa sta se sami navdušili nad to športno disciplino? Anja je povedala, da se je s športom prvič srečala, ko je bila stara deset let in so kajak na mirnih vodah predstavili na športnem dnevu. Še tisti dan se je popoldne vrnila na trening, čez teden dni pa je že zmagala na prvi tekmi. Špela se je s kajakaštvom srečala pri 12 letih, bolj po naključju: »S sošolko sva se odločili, da bova veslali, ker nama je bil všeč neki jadralec in sva upali, da ga bova večkrat videli. Bilo pa je tako, da so oni jadrli, ko je pihala burja, mi smo pa veslali, ko je bilo morje mirno,« se je nasmehnila Špela in dodala, da ji je kajakaštvo vseeno priraslo k srcu. V klubu je bila odlična družba, sodelovali so na veliko tekmah in tekmovalki sta kmalu začeli dosegati vidne rezultate. »Marsikdo misli, da je vse v moči in rokah, ampak to ne drži. Pri kajaku je pomembna tehnika, saj je čoln zelo nestabilen. Pomembna sta obvladovanje drsenja in občutek, kdaj narediti zavesljaj. Seveda pa ne smemo zanemariti moči, vzdržljivosti in hitrosti,« je pojasnila Špela. Anja je izpostavila pomembne dejavnike pri veslanju v dvojcu. »Veslati morava kot eno, saj se sicer čuti vsaka napaka, čoln se nagiba, hitrosti pa ni. Ujemanje je zato zelo pomembno,« je povedala športnica in dodala, da se s Špelo dobro razumeta tudi, kadar nista na vodi, saj se veliko družita v prostem času.

ZAPOSLOITEV V SLOVENSKI VOJSKI OBEMA VELIKO POMENI

Sezona kajakašev poteka tako, da pozimi ne veslajo, temveč so vsak dan v fitnessu, trikrat na teden tečejo, dvakrat plavajo in veslajo na ergometrih. Konec januarja gredo na priprave v Avstralijo, saj je drugje še premrzlo. Tam poskušajo opraviti čim več veslaških treningov, zato v vodi preživijo tudi po pet ur na dan. Nato se začne tekmovalna sezona, med katero zadnjih nekaj let živijo in trenirajo v Bohinju. Zaposlitev v vojski tekmovalkama veliko pomeni, saj se tako lahko brezskrbno posvetita treningom. Špela je že izkušena pripadnica Športne enote SV, saj je v njej zaposlena že več kot deset let in se je že dobro spoznala z uniformo, Anja pa je v vojski od leta 2018. »Brez zaposlitve v vojski se vsekakor ne bi mogla ukvarjati s športom na tej ravni in toliko časa,« je povedala Špela. Anja je poudarila, da je tudi njej veliko lažje, odkar je pripadnica Športne enote SV, saj je pred tem morala za zaslužek delati kot natakarka.

STOPNJUJETA FORMO ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Tekmovalki sta letos na štirih tekmah svetovnega pokala osvojili štiri medalje, izmed njih dve zlati, trenutno pa stopnjujeta formo za svetovno prvenstvo. Treninge imata dvakrat na dan, nekaj je še treningov v fitnessu. Večino časa trenirata v enojcu, dva- do trikrat na teden pa

RAZLIKA MED KAJAKOM IN KANUJEM

Razlika med kajakaši in kanuisti je v tem, da imajo prvi dvolistno veslo, medtem ko imajo kanuisti enolistno. Kajakaši sedijo, kanuisti pa klečijo. Tekmovanja v kajaku na mirnih vodah so organizirana na veslaških progah in potekajo na 1000, 500 in 200 metrov, na startu je po devet tekmovalcev. Vsak tekmuje na svoji progi, pri čemer je zmagovalec tisti, ki prvi prečka ciljno črto. Tekmovanja potekajo v enojcu, dvojcu in četvercu.

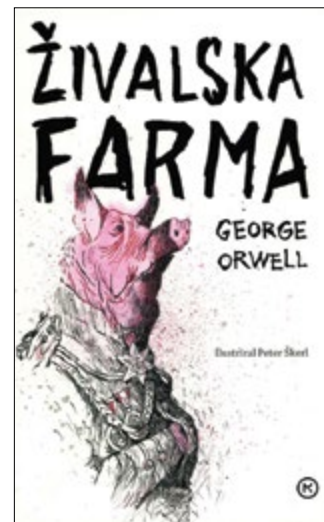
v dvojcu, saj je individualni trening še vedno osnova za dobro veslanje. Njun glavni cilj je, da se na svetovnem prvenstvu uvrstita med prvih šest, saj to vodi tudi na olimpijske igre. »Kar koli več bo še dodaten plus,« je z nasmehom povedala Špela in dodala, da imata še rezerve in da je šest mest zelo malo, zato je lahko usodna že najmanjša napaka. »Pokazati bova morali največ, kar lahko,« sta se strinjali športnici. Če se jima uspe uvrstiti na olimpijske igre, bodo te prve za Anjo in že četrte za Špelo, ki ima z olimpijskih iger še nekaj neporavnanih računov. Kot se je že izkazalo, so izkušnost in mlada energija ter skupni cilji odlična kombinacija za doseganje najvišjih mest. ■

POČLOVEČENJE ŽIVALI

Dolgo sem razmišljal, o čem bi pisal v počitniškem razpoloženju za ta kotiček. Najprej sem zgrožen ugotovil, da imajo poletni meseci skoraj neupravičeno ta pridevnik, saj se v počitniških dneh v službah oblikujejo in sprejemajo pomembne odločitve za prihodnja leta. Ob dolgih večerih mi je ponovno prišla pod roke Orwellova knjiga Živalska farma. Na enem izmed sprehodov po vasi sem srečal starega očeta in vnuka, ki sta modrovala o prispodobah za opisovanje svojega ali vedenja bližnjega. Ugotavljala sta, da veliko človeških značajskih lastnosti pripisujemo živalim in jih poskušamo tako tudi opisati. Basni nas spremljajo že več kot dva tisoč let in od Ezopa naprej skozi preučujemo svoje medčloveške odnose v družbenem ter zasebnem življenju. Spomnil sem se na živalske pogoje, ki nam pridejo prav ob različnih priložnostih. Večina prispodob potrebuje razlago, ker pristen stik z naravo nadomeščamo s takšnimi in drugačnimi elektronskimi pomagali.

Ob tem sem se vprašal, ali živalim s pripisovanjem človeških lastnosti velikokrat ne naredimo krivice. Ljudje z razumom, vzgojo in moralno presojo sprejemamo odločitve in ne moremo se zgolj izgovarjati na podedovanost ter horoskopske značajske lastnosti, kadar nismo pošteno in odgovorni do sebe, bližnjega, stvarstva ter božjega. Pomislil sem, da je potreba uporabe basni tudi odraz stanja duha. Ali je nastop živali namesto človeka res samo bolj humoren ali pa razodeva tudi razpoloženje pisca, ki se morda boji, da ga oblastniki ne bodo prav razumeli, ga morda celo obsodili in odstranili. Stanje duha v naših krajih ponovno kliče po ustvarjalnem piscu basni, da se bomo vsaj smejali, če že z obupom ugotavljamo, kako se je vse izjalovilo.

Milan Pregelj, VVIK

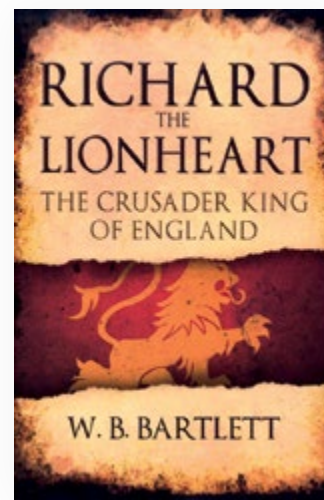
PREBRALI SMO

W. B. BARTLETT: RICHARD THE LIONHEART: THE CRUSADER KING OF ENGLAND

Biografija o Richardu I. Levjesrčnem (1157–1199), kralju Anglije (1189–1199), križarju in enem izmed poveljnikov 3. križarskega pohoda, izpod peresa W. B. Bartletta je tudi zgodovina njegove družine Anjou - Plantagenet, ki so jo zaznamovali izkrivljeni in izmučeni medsebojni odnosi. Družino sta zaznamovala patriarhalni in oblastni oče Henrik, ki je kot vazal francoskega kralja Ludvika VII. postal angleški kralj in velja za ustanovitelja angleške dinastije Plantagenet, ter njegova žena Eleonora Akvitanska, vojvodinja Akvitanije, francoska in angleška kraljica ter ena izmed najvplivnejših srednjeveških žensk. Avtor je predstavil tudi zgodbe njunih sinov, Williama, Henrika in Geoffreya, ki so umrli mladi, ter Richarda in Johna, ki sta mladost preživela in pozneje vladala Angliji. Richardov oče je bil normandijski vojvoda, grof Anžuja, Maine in Bretanje. Leta 1154 je z Wallingfordskim sporazumom postal angleški kralj Henrik II. S poroko z Eleonoro, ki se je pred tem ločila od francoskega kralja Ludvika VII., je pridobil še Akvitanijo s Poitoujem in Gaskonjo. Tako je imel kot vazal francoskega kralja v lasti polovico Francije, kar je vodilo do medsebojnih vojn za tamkajšnje posesti. Konflikt sta skupaj s krono podedovala njuna naslednika Filip II. Avgust in Richard I. Levjesrčni. Richard I. je najbolj znan kot križar, njegovo križarsko obdobje je trajalo skoraj pet let (1189–1194). Potem ko je sultan Saladin leta 1187 zavzel Jeruzalem, se je s Friderikom I. Barbarosso

in Filipom II. Avgustom odpravil na 3. križarski pohod (1189–1192). Osvojil je Akko; Jeruzalem, zaradi katerega se je vojna začela, pa je še naprej ostal v muslimanskih rokah. Ko se je vračal s pohoda, je padel v ujetništvo avstrijskega vojvode Leopolda V. in nemškega cesarja Henrika VI. Rešil se je z izjemno visoko odkupnino v višini 150.000 srebrnih mark. Preostala leta Richardovega življenja so povsem v senci njegovega križarskega obdobja. Potekala so v znamenju spopadov s francoskim kraljem Filipom II. za posesti v Franciji in nasledstvenih sporov znotraj družine. Čeprav je Richard že kot osemletnik z materjo odšel v Akvitanijo, da bi z 11 leti postal akvitanski vojvoda in tam utrdil svoja položaja ter posest, je vse niti iz ozadja še naprej vlekel Henrik II. Svojim sinovom je dodelil nazive, vendar jim vladanja ni želel prepustiti. Zaradi tega so se mu večkrat uprli. Najbolj znan je prvi upor – v povezavi z materjo – zaradi katerega je Eleonora leta do moževe smrti preživela v hišnem ujetništvu. Družinski odnosi so se skrhali, ne le z očetom, temveč tudi med brati zaradi nenehnega spletkarjenja in sklepanja različnih političnih ter vojaških zavezništev. Sklepali so jih tudi s francoskim kraljem, če je to okrepilo njihova položaja in posest. Bartlett je Richardovo osebnost opredelil kot izjemno in močno izstopajočo. V svojem času je veljal za spretnega politika, izrednega vojaka, odličnega poveljnika in stratega, junaka trubadurjev, hkrati pa tudi za vročerknega,

neodgovornega ter krutega. Ne glede na to, da je užival nesporno občudovanje tako sodobnikov kot nasprotnikov, je zanimivo, da so v britanski historiografiji vse do danes mnenja o njegovih osebnosti in pomenu deljena. Bartlett to dejstvo pripisuje tistim, ki ga ocenjujejo zunaj družbenopolitičnega okvira 12. stoletja.

Ana Brodnik,
Knjižnično-informacijski in založniški center

NAGRADNA KRIŽANKA

									KONJ PRI SAHU	SMRDO-KAVRA	PISATELJICA PEROCI	TUROBNOST, MRAČNOST	MOJZEŠOV BRAT	PREPIR, PRETEP
								IZDELO-VALEC SVEČ						
								NALEZLJIVA ČREVESNA BOLEZEN						
								FRANCOSKI DRAMATIK (ARTHUR)						
								KENAN EVREN			BISTVO, BIT V SHOLAST. FILOZOFIJI			
								TULEC, TOK			OSMI DEL			
													PRITOK REKE LENE VSIBIRIJI	NEKDANJI AMERIŠKI PREDSED. OBAMA
Avtor: Vladimir Milovanović, NAJETO PERO	TEOLOG	RAZMERA, KIVPLIVANA DOGODEK	LOVSKI PES ZA LOV NA SRNE	CERJ	GRŠKA BOGINJA NESREČE	DRŽAVNI UDAR	✓			NADUTEŽ, GIZDALIN				
SL. PO-SLOVNEŽ (IVO)						SPOJ ROKE STRUPOM			IZCEDEK IGLAVCEV					
									SL. ZGOD. (STANE)					
2. VRATNO VRETNICE								HITER ČOLN						
								NOR. POLIT. BRUNDT-LAND						
NAGON, INSTINKT					IZSELJENKA									
					SLOVENSKI SKLADATELJ WOLF									
AMERIŠKI KEMIČ (GEORGE)						IMITACIJA, POSNETEK						MAJA CERAR		
						IT. REKA, PAD						FIN. POLIT. AHTISAARI		
GOSTA SLADKORNA RAZTOPINA								BABICA (PRIMOR.)			RDEČECVET-NI PLEVEL			
								TRAČNICA			DENAR, CVENK			
LUKA ŠULIČ			STARI GERMANI					POLOŽAJ TELESA					IMEDVEH GR. POVELJ-NIKOV PRED TROJO	ZG. DEL STOPALA
			TRDA KOVINA (Cr)					NEM. FILOZ. (IMMANUEL)						
NEKD. SL. JUDOIST (FRANC)						PRITOK LJUBLJANICE				VRANJI SAMEC				
						SL. IGRALKA (KATARINA)				SL. SMUČAR (PETER)				
KRAJ PRI DOMŽALAH					ZNAK ZA GLAS				SL. IGRALEC LABOVIČ					
					TINE URNAUT				VOJKO ANZELJČ					
DEL VEČJE CELOTE								IMETJE PODJETJA						
FRANCOSKI PISATELJ (ALBERT)								VOZNIK TANKA						

POIŠČI PET RAZLIK

REŠITEV IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Informativno glasilo

Izdajatelj in financer:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Naslednja številka Revije SV
izide 30. septembra 2019.

Revija Slovenska vojska je prvič izšla
14. maja 1993. Na leto izide 12 števil
revije. Prispevki, objavljeni v reviji, niso
uradna stališča Ministrstva za obrambo.
Nenaročenega gradiva ne vračamo.

Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana
Telefon: +386 1/471 26 62
Faks: +386 1/431 12 42
Elektronska pošta: urednistvo.sv@mors.si

Urednik:
Marko Pišlar

Novinarka:
Jerneja Grmadnik

Fotograf:
Bruno Toič

Fotografija na naslovnici:
Bruno Toič

Lektoriranje:
Tina Pečovnik
Natalija Krese

Tajnica uredništva:
Milena Topolovec

Oblikovanje, prelom in tisk:
Schwarz print, d. o. o.

Naklada:
7700 izvodov

Revija SV je članica Evropskega
združenja vojaškega tiska (EMPA).

Revija SV je tudi na družbenih
omrežjih Facebook in Instagram.

REŠEVALCEM NAGRADNE KRIŽANKE

Pravilna rešitev gesla iz prejšnje številke: **REŠUJEMO ŽIVLJENJA.**

Nagrade prejmejo:

- **Zvonka Steiner**, Jakčeva 39, 1000 Ljubljana,
- **Staš Šinkovec**, Meline 1, 5281 Spodnja Idrija,
- **Karol Vodišek**, Valentiničeva 20, 3270 Laško.

Nagrajencem čestitamo.

Pravilne rešitve tokratne križanke nam pošljite **do srede, 11. septembra 2019**, na naslov:
Uredništvo Revije SV, Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana, ali na elektronski naslov: **urednistvo.sv@mors.si**.

**100 LET SLOVENSKEGA
VOJAŠKEGA LETALSTVA**

XIII. FESTIVAL VOJAŠKE ZGODOVINE

13.–15. september 2019

 Park vojaške zgodovine Pivka
**VOJAŠKOZGODOVINSKA
PONAZORITEV**

PETEK, 13. 9. 2019

- predstavitev nabornih vozov – Vestirnga 2019

SOBOTA, 14. 9. 2019

- dan odprtih vrat Vojašnice Stanislava Požarja v Pivki
- pohod na Primož in ogled notranjosti utrdbe Alpskega zidu na Primožu
- vodeni ogledi po razstavah in zbirkah parka
- predstavitev voznega dela muzejske zbirke
- postavljanje vojaških taborov iz različnih zgodovinskih obdobj
- statična predstavitev letalskih sil Slovenske vojske

NEDELJA, 15. 9. 2019

- statična in dinamična predstavitev letalskih sil Slovenske vojske
- ponazoritev vojaškega spopada iz druge svetovne vojne
- prikaz vojaških taborov iz različnih zgodovinskih obdobj
- predstavitev voznega dela muzejske zbirke
- predstavitev vozil Slovenske vojske
- sejem militarij
- delavnice za otroke

Organizator si pridržuje pravico do spremembe programa.

Več na **www.parkvojaskezgodovine.si**.

